

Rechtskrondig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

DE BEVOEGDHEID VAN DE JEUGDRECHTER BROKKELT AF! OF DE WET VAN 9 MEI 1972

1. Toestand vóór de wet van 9 mei 1972.

Krachtens art. 36,4 van de wet van 8 april 1965 neemt de jeugdrechtbank kennis van de vorderingen van het Openbaar Ministerie ten aanzien van minderjarigen beneden de leeftijd van 18 jaar die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit. Indien in dit geval de jeugdrechtbank een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt acht kan zij de zaak bij een met redenen omklede beslissing uit handen geven en ze naar het Openbaar Ministerie verwijzen met het oog op vervolging voor het bevoegde gerecht als daartoe grond bestaat (art. 38). De jeugdrechtbank kan de zaak slechts uit handen geven wanneer aan volgende voorwaarden voldaan is ⁽¹⁾.

1.) De minderjarige moet een als misdrijf omschreven feit begaan hebben.

2.) Op het ogenblik van de feiten meer dan 16 jaar en minder dan 18 jaar oud zijn.

3.) De rechtbank is van oordeel dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt is.

4.) De jeugdrechtbank heeft een maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek doen verrichten, overeenkomstig art. 50,2. (Het maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek is evenwel niet vereist voor een als overtreding omschreven feit).

5.) De jeugdrechtbank moet op een duidelijke manier de redenen opgeven waarom zij de maatregelen, voorzien door art. 37, nutteloos acht ⁽²⁾.

De beslissing van de jeugdrechtbank betreffende het uit handen geven moet uitsluitend gesteund zijn op de persoonlijkheid van de minderjarige en niet op de zwaarwichtigheid van het feit ⁽³⁾.

De wetgever van 1965 was van oordeel dat het bovenbedoelde stelsel met gunstig gevolg zou kunnen toegepast worden op de inbreuken inzake wegverkeer ⁽⁴⁾.

De gewone rechtbanken zouden dan niet alleen geldboeten of gevangenisstraffen kunnen uitspreken maar ook bepaalde vervallenverklaringen en ontzettingen van rechten, bepaald in titel IV van het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer.

De wetgever van 1965 blijkt echter uit het oog te hebben verloren dat misdrijven, voorzien in het wetboek voor wegverkeer, voor het merendeel wanbedrijven zijn, zelfs zo zij onder de bevoegdheid van de politierechtbank ressorteren, en dat de jeugdrechtbank in dit geval de zaak eerst uit handen kan geven na een maatschappelijk en een medisch-psychologisch onderzoek ⁽⁵⁾. Inzake verkeersmisdrijven was deze beschikking van de wet een hinderpaal voor een snel en doeltreffend strafrechtelijk optreden ⁽⁶⁾.

Het maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek dat bij art. 50,3 is voorgeschreven verliest inzake verkeersmisdrijven zijn werkelijk zin. De voorwaarden van ontlasting zijn zo zwaar dat ze voor verkeersmisdrijven praktisch niet toe te passen zijn.

Onbetwistbaar was de tekst van de wet in strijd met de werkelijke wil van de wetgever ⁽⁷⁾.

De toestand die aldus was ontstaan vóór de wet van 9 mei 1972 in werking trad was dan ook katastrofaal. Het parket liet deze zaken zonder gevolg. De politie verbaliseerde niet meer ⁽⁸⁾. Men kwam tot de vaststelling dat de jongeren van 16 tot 18 jaar, die een in de wetten en verordeningen op het wegverkeer als misdrijf omschreven feit hadden gepleegd, op dit stuk een feitelijke straffeloosheid genoten. Op 32.876 minderjarigen die in 1968 wegens verkeerszaken aan de parketten werden signaleerd werden er slechts 200 (minder dan 1%!) op die grond berecht ⁽⁹⁾.

Het lijdt geen twijfel dat het aankweken van een gevoel van straffeloosheid de minderjarige op een diepgaande en wellicht definitieve wijze kan beïnvloeden in zijn manier van rijden.

T.o.v. de hierboven geschetste moeilijkheden, ontstaan door de toepassing van art. 38 van de wet van 8 april 1965, werd op 25 maart 1970 een wetgevend initiatief genomen door de heer Charpentier, volksvertegenwoordiger ⁽¹⁰⁾. Er werd voorgesteld de tekst van art. 50 zo te wijzigen dat het mogelijk zou worden de verkeersmisdrijven uit handen te geven zonder maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek.

Het initiatief van de heer Charpentier werd in een ge-

wijzigde vorm hernomen in het wetsontwerp van 2 oktober 1970⁽¹¹⁾. De door de heer Charpentier voorgestelde wijziging werd niet gelukkig geacht daar de handelwijze het bezwaar opleverde dat zelfs voor minder erge zaken nog steeds een onderzoeksfase vereist was, alsmede het optreden van het parket. Het kwam de minister van Justitie voor dat het eenvoudiger ware de minderjarige overtredders rechtstreeks naar de gewone gerechten te verwijzen bij overtreding van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer⁽¹²⁾. Deze laatste zienswijze heeft het ten slotte gehaald en dit heeft geleid tot de wet van 9 mei 1972⁽¹³⁾ waarbij de verkeersmisdrijven onttrokken worden aan de bevoegdheid van de jeugdrechtsbank.

II. De wet van 9 mei 1972.

1. Welke misdrijven worden onttrokken aan de bevoegdheid van de jeugdrechtsbank?

a.) De misdrijven tegen de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer (art. 2 van de wet van 9 mei 1972). Onder inbreuk op de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer moet worden verstaan: «Elke overtreding van de wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende de politie van het wegverkeer en van deze der gemeenschappelijke transportmiddelen evenals van de regels tot vaststelling van de door de voertuigen en hun gebruikers te vervullen voorwaarden»⁽¹⁴⁾.

b.) De misdrijven voorzien door de artt. 418, 419, 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een overtreding van de onder a.) bedoelde wetten en verordeningen (art. 2 van de wet van 9 mei 1972). Zo er geen samenhang is zal de jeugdrechtsbank normaal bevoegd zijn ingevolge art. 36,4.

c.) De misdrijven voorzien door de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (art. 2 van de wet van 9 mei 1972).

2. Welke rechtbank wordt bevoegd krachtens de wet van 9 mei 1972?

Ingevolge het nieuwe artikel 36bis van de wet van 8 april 1965 nemen de gerechten, bevoegd op grond van het gemene recht, kennis van de misdrijven hierboven opgesomd. Indien er evenwel samenhang is met vervolgingen wegens andere misdrijven zal de jeugdrechtsbank normaal bevoegd blijven⁽¹⁵⁾.

Laten we toelichten met een voorbeeld.

Een minderjarige tussen 16 en 18 jaar steelt een bromfiets en pleegt met behulp van deze bromfiets een verkeersmisdrijf. Hier blijft de jeugdrechtsbank bevoegd.

Onderzoeken wij thans welke gerechten bevoegd zijn.

a.) De Politierechtsbank.

1°) Ingevolge art. 138,6 van het Wetboek van Strafvordering is de politierechtsbank bevoegd kennis te nemen van de misdrijven tegen de wetten en reglementen op het wegverkeer, met uitzondering evenwel van het vluchtmisdrijf naar aanleiding van een ongeval dat voor een ander slagen, verwondingen of de dood ten gevolge heeft gehad.

2°) Evenzo is de politierechtsbank bevoegd kennis te nemen van de wanbedrijven omschreven in de artt. 418 en 420 van het Strafwetboek en bestaande in onopzettelijke letsels die het gevolg zijn van een verkeersongeval, wanneer deze wanbedrijven samenhangen of een onsplitbaar geheel vormen hetzij met een misdrijf dat strafbaar

is krachtens dezelfde bepalingen en dat naar de politierechtsbank is verwezen overeenkomstig art. 4 of 6 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden, hetzij met een misdrijf dat strafbaar is krachtens de wetgeving betreffende de politie over het wegverkeer en dat bij de politierechtsbank reeds aanhangig is gemaakt door het openbaar ministerie of het onderzoeksgerecht (art. 138, 6bis van het Wetboek van Strafvordering).

Art. 138, 6bis stelt als voorwaarde dat de slagen of verwondingen het gevolg moeten zijn van een verkeersongeval. Men dient hieronder te verstaan de «onvrijwillige slagen of verwondingen veroorzaakt door een inbreuk op een wet of verordening op de verkeerspolitie»⁽¹⁶⁾.

b.) De Correctionele Rechtsbank.

1°) Zal kennis nemen van de misdrijven voorzien door de artt. 418, 419 en 420 van het Strafwetboek voor zover er samenhang is met een inbreuk op de bepalingen van de wetten en verordeningen betreffende het wegverkeer.

2°) Evenzo is de correctionele rechtbank bevoegd om kennis te nemen van de misdrijven voorzien door de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen.

3. Bevoegdheid *ratione aetatis*.

De minderjarige moet meer dan 16 jaar en minder dan volle 18 jaar oud zijn op het ogenblik van de feiten (art. 2 van de wet van 9 mei 1972). De minderjarige beneden de leeftijd van 16 jaar zal blijven ressorteren onder de bevoegdheid van de jeugdrechtsbank.

4. Rechtspleging.

De wetgever heeft geoordeeld dat de behandeling van de zaak in openbare zitting in vele gevallen traumatisch zal inwerken op de minderjarige. Dat is de reden waarom de debatten voor de gerechten in raadkamer zullen plaats hebben. Indien eruit blijkt dat een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding geschikter is, kunnen die gerechten de zaak bij een met redenen omklede beslissing uit handen geven en ze naar het openbaar ministerie verwijzen met het oog op de vorderingen voor de jeugdrechtsbank als daartoe grond bestaat (art. 2 van de wet van 9 mei 1972).

Deze gemotiveerde beslissing is ingevolge art. 1050 Ger. W. vatbaar voor hoger beroep. Eens de jeugdrechter definitief gevat, blijft hij alleen bevoegd.

De verzending gebeurt voor het openbaar ministerie en niet voor de jeugdrechtsbank. Het is dus geenszins een verwijzing gelijk aan deze die uitgesproken wordt door de raadkamer (art. 130 Wetboek van Strafvordering). Het openbaar ministerie kan ingevolge het opportuniteitsbeginsel de zaak seponeren of de minderjarige voor de jeugdrechtsbank brengen⁽¹⁷⁾.

Uit de lektuur van art. 2 van de wet van 9 mei 1972 blijkt dat men de tussenkomst van de jeugdrechtsbank inzake verkeersmisdrijven niet helemaal heeft willen uitsluiten. Het is mogelijk dat de inbreuk wijst op een algemene gedragsstoornis of te wijten is aan de omstandigheden waarin de minderjarige wordt opgevoed. In deze gevallen is het inderdaad aangewezen dat de politierechtsbank of correctionele rechtbank de zaak bij een met redenen omklede beslissing uit handen geeft en ze naar het openbaar ministerie verwijst met het oog op de vorderingen voor de jeugdrechtsbank als daartoe grond bestaat. De minderjarige wordt hier voor de jeugdrechtsbank gebracht op grond van art. 36,2 en niet op grond van art. 36,4⁽¹⁸⁾.

5. Kritiek.

1°) Art. 2 van de wet van 9 mei 1972 blijkt in feite een inversie te zijn van de inhoud van art. 38 van de wet van 8 april 1965. Het is nu de taak van de strafrechter om te oordelen of een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding hem niet geschikter voorkomt. De strafrechter zal slechts tot deze beslissing overgaan zo het misdrijf wijst op een algemeen gedragsstoornis of te wijten is aan de omstandigheden waarin de minderjarige wordt opgevoed. Deze zienswijze van de wetgever valt echter ten zeerste te betreuren. Inderdaad de beschikking tot verwijzing veronderstelt de kennis van de persoonlijkheid van de minderjarige, en welke rechter zou daar beter kunnen over oordelen dan de jeugdrechter?

Het ware eenvoudiger geweest over te gaan tot het aanbrengen van een korrektief aan art. 50,3 van de wet van 8 april 1965. Het wetsvoorstel Charpentier van 25 maart 1970⁽¹⁹⁾ was in die zin georiënteerd. Er werd voorgesteld art. 50,3 zo te wijzigen dat het mogelijk zou worden voor de jeugdrechtsbank de verkeersmisdrijven uit handen te geven zonder maatschappelijk en medisch-psychologisch onderzoek.

Bij een verwijzing naar de gerechten, bevoegd op grond van het gemene recht zou de minderjarige ten minste behandeld worden als een volwaardige strafrechtelijk meerderjarige! Het voorstel Charpentier had de grote verdienste dat het de bescheringstaak van de jeugdrechtsbank onaangeroerd liet. We zouden dan niet staan voor het huidige hybridisch stelsel waarbij men enerzijds de minderjarige is gaan behoeden voor de traumatiserende invloed van de behandeling van de zaak in openbare zitting, maar anderzijds de minderjarige oud genoeg heeft geoordeeld om eventueel in aanmerking te komen voor een gevangenisstraf.

2°) De rechtspleging voorzien in de wet van 9 mei 1972 vertoont een leemte zo de minderjarige met een strafrechtelijk meerderjarige in een misdrijf betrokken werd. De behandeling van de zaak en de debatten hebben plaats, wat de minderjarige betreft, in raadkamer. De zaak van de strafrechtelijk meerderjarige zal echter in openbare zitting behandeld worden. Hij heeft immers recht op de waarborgen die de openbaarheid der debatten hem geeft. Het is duidelijk dat de eenheid van rechtspleging hier vrijwel onbestaande is.

6. Burgerlijke partijstelling.

Ingevolge art. 47 van de wet van 8 april 1965 is het niet geoorloofd zich burgerlijke partij te stellen bij rechtstreekse dagvaarding voor de jeugdrechtsbank. Het openbaar ministerie heeft in het kader van de wet op de jeugdbescherming alleen het recht om over de gepastheid van het optreden te oordelen⁽²⁰⁾.

Ingevolge de wet van 9 mei 1972 wordt het echter mogelijk zich burgerlijke partij te stellen bij rechtstreekse dagvaarding voor de politierechtsbank of de correctionele rechtbank (art. 145 en 182 van het Wetboek van Strafvordering).

Voor de burgerlijke partij ontstaat er echter een moeilijkheid wanneer de minderjarige verwezen wordt naar de jeugdrechtsbank. Deze zal kennis nemen van de zaak op grond van art. 36,2 en niet op grond van art. 36,4. Men is formeel om de stelling van burgerlijke partij hier niet ontvankelijk te verklaren⁽²¹⁾.

Men steunt zich hier op art. 61 van de wet van 8 april 1965. Dit artikel bepaalt dat de jeugdrechtsbank uitspraak doet over de bij haar aanhangig gemaakte burgerlijke vordering, terzelfdertijd als over de publieke vordering, ingeval het een als misdrijf omschreven feit betreft. Het art. 61 heeft dus enkel betrekking op art. 36,4 en niet

op art. 36,2. In het geval van art. 36,2 is de jeugdrechtsbank onbevoegd om kennis te nemen van de burgerlijke vordering⁽²²⁾.

Moet men dan besluiten dat de burgerlijke partij die aanvankelijk de mogelijkheid zag haar eis te zien inwilligen, daarna de onmogelijkheid heeft om zich nog burgerlijke partij te stellen wegens « diskwalificatie » van het misdrijf? Inderdaad om bovenvermelde redenen kan de eis niet gehandhaafd worden voor de jeugdrechtsbank. Burgerlijk dagvaarden lijkt de enige oplossing te zijn.

7. Doeltreffende betuiging.

Een geldboete zal doorgaans haar effect missen daar zij meestal door de ouders wordt betaald. De minderjarige zal echter meer getroffen worden door bepaalde vervallenverklaringen en ontzettingen van rechten bepaald in titel IV van het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer. Daardoor wordt de minderjarige het gebruik van zijn bromfiets verboden. Na het verloop van de vervalperiode zal de bestuurder slechts opnieuw met een bromfiets mogen rijden nadat hij met goed gevolg een theoretisch, praktisch, geneeskundig en psychotechnisch onderzoek heeft ondergaan, tenzij de rechter hem daarvan uitdrukkelijk vrijstelt op het ogenblik van de uitspraak van het verval (titel IV K.B. van 16 maart 1968, art. 47). Dat dergelijke straf of maatregel de jonge bestuurder tot nadenken stemt lijkt wel duidelijk.

8. De wet op de voorlopige hechtenis.

De wet van 20 april 1874 op de voorlopige hechtenis is niet van toepassing, tenzij bij vluchtmisdrijf (art. 2 van de wet van 9 mei 1972). Krachtens art. 33,1 van titel IV van het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer wordt het vluchtmisdrijf, zonder verzwarende omstandigheden, gestraft met gevangenisstraf van 8 dagen tot 2 maanden. Het vluchtmisdrijf, zonder verzwarende omstandigheden, rechtvaardigt dus nooit de voorlopige hechtenis⁽²³⁾.

Slechts zo het vluchtmisdrijf voor een ander slagen, verwondingen of de dood ten gevolge heeft gehad kan de wet op de voorlopige hechtenis van toepassing zijn⁽²⁴⁾.

Het kan als een leemte voorkomen dat de wetgever de verzwarende omstandigheid van dronkenschap aan het stuur niet heeft weerhouden om een eventuele aanhouding mogelijk te maken.

9. Nog een ander gevolg van de wet van 9 mei 1972.

De wet van 9 mei 1972 bracht geen wijziging aan de bepaling van art. 2-1° van het K.B. van 1 maart 1971 zodat de onmiddellijke inning van een som bij de bekeuring van een inbreuk op het Algemeen Verkeersreglement volstrekt uitgesloten is indien de overtreder minder dan 18 jaar oud is.

Michel ROZIE
Assistent Universiteit Antwerpen
(U.I.A.)
Vrije Universiteit Brussel

(1) F. Van Heule, De nieuwe wet op de jeugdbescherming, R.W. 1967-68, kol. 1635.

(2) Jeugdrechtsbank Luik, 19 oktober 1966, Documentatie inzake jeugdbescherming, III-1; ministeriële circulaire van 29 augustus 1966, Ministerie van Justitie, Dienst voor Jeugdbescherming, Brussel 1966, nr. 37, blz. 34-35.

(3) Jeugdbescherming Dendermonde, 19 november 1968, Documentatie inzake jeugdbescherming, III-24.

(4) Parl. Besch. Kamer, zitting 1962-1963, nr. 637/1 en Parl. Besch. Senaat, zitting 1964-1965, nr. L 53, blz. 34.

(5) Parl. Besch. Kamer, zitting 1969-1970, memorie van toe-

lichting wetsontwerp nr. 756-1 van 2 oktober 1970.

J.L. Hirsch, La grande misère de la protection de la jeunesse, J.T. 1970, 181.

(6) C. J. Vanhoudt, W. Calewaert, Belgisch Strafrecht, III, blz. 785, nr. 1475, Gent Story-Scientia 1968.

(7) L. Basch, Premier bilan de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, les mesures à l'égard des mineurs, Annales de droit 1971, blz. 130.

F. Lox, La loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, les mesures à l'égard des mineurs, Annales de droit 1965, blz. 179.

(8) J. L. Hirsch, La grande misère de la protection de la jeunesse, J.T. 1970, 181.

(9) Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, memorie van toelichting wetsontwerp nr. 756-1 van 2 oktober 1970.

(10) Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, wetsvoorstel nr. 646-1 van 14 april 1970, ingediend door de heer Charpentier.

(11) Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, memorie van toelichting wetsontwerp nr. 756-1 van 2 oktober 1970.

(12) id.

(13) Staatsblad 10 juni 1972, van kracht op 20 juni 1972.

(14) Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, memorie van toelichting wetsontwerp nr. 756-1 van 2 oktober 1970.

(15) Art. 36 bis ingevoerd door de wet van 9 mei 1972.

(16) J. D'haenens, Bevoegdheid van de politierechter inzake onvrijwillige slagen of verwondingen, R.W. 1961-1962, kol. 1880 e.v.

(17) cfr. F. Lox, La loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, les mesures à l'égard des mineurs, Annales de droit 1966, blz. 179.

(18) L. Basch, Premier bilan de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, les mesures à l'égard des mineurs, Annales de droit 1971, blz. 131.

Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, memorie van toelichting wetsontwerp nr. 756-1 van 2 oktober 1970.

(19) Parl. Besch. Kamer, zittijd 1969-1970, wetsvoorstel nr. 646-1 van 14 april 1970 ingediend door de heer Charpentier.

(20) C. J. Vanhoudt, W. Calewaert, Belgisch Strafrecht, III, blz. 779, nr. 1458-1459, Gent Story-Scientia 1968.

(21) L. Basch, Premier bilan de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, les mesures à l'égard des mineurs, Annales de droit 1971, blz. 128.

(22) Jeugdrechtsbank Turnhout, 10 november 1967, Documentatie inzake jeugdbescherming, III - 15.

Jeugdrechtsbank Doornik, 22 mei 1968, Documentatie inzake jeugdbescherming, III - 22.

(23) Art. 1 van de wet van 20 april 1874 stelt als voorwaarde dat het feit een correctionele gevangenisstraf van 3 maanden of meer ten gevolge kan hebben.

(24) Het vluchtmisdrijf dat voor een ander slagen, verwondingen of de dood ten gevolge heeft gehad wordt gestraft met gevangenisstraf van 8 dagen tot 2 jaar (art. 33,2 van titel IV van het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer.

HET RECHT VAN DE WERKNEMERS OP GRATIFICATIES

Zijn de sommen die onder benamingen als vrijgevigheid, gratificatie, 13de maand, deelneming in de winst, productiviteitspremie, eindejaarpremie, enz. door de werkgever aan zijn personeel toegekend worden, loon in de zin van de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon? Beantwoorden deze « premies » aan de bepaling van artikel 2 van deze wet? Die luidt als volgt:

Deze wet verstaat onder loon:

1° het loon in geld, waarop de werknemer ingevolge zijn dienstbetrekking recht heeft ten laste van de werkgever;

2° ... ».

Als loon moet de verleende som drie specifieke kenmerken hebben:

- zij moet ten laste van de werkgever vallen;
- de werknemer heeft er recht op;
- zij is verschuldigd ingevolge de dienstbetrekking van de werknemer.

Het eerste karakteristieke element zal weinig vragen doen rijzen: de werkgever neemt zelf deze uitbetaling te zijnen laste. Zelfs indien de betaling door een derde, als een Fonds voor bestaanszekerheid zou verricht worden, dan zou dit Fonds door de werkgever hiervoor gespijsd worden en ook dan beschouwt de wet van 1965 dit bedrag als ten laste van de werkgever (Parlementaire bescheiden - Senaat - Verslag Troclet, blz. 32).

De vraag of de werknemer recht heeft op die « vrijgevigheid » is moeilijker te beantwoorden. Over dit vraagstuk bestaat een overvloedige rechtsliteratuur en worden regelmatig nieuwe vonnissen gepubliceerd.

Dit wijst er op dat het probleem zeer actueel is en dat de werknemers de overtuiging hebben dat zij werkelijk recht hebben op de « gratificatie ».

De analyse van de rechtspraak wijst er op dat verscheidene rechtsgronden ingeroepen worden.

Dit is volkomen normaal, want de rechtsverhouding werkgever-werknemer is zeer complex geworden. Naast het contractenrecht, hebben ook andere rechtsbeginselen hier gelding.

Het contractenrecht, de wederkerige verhoudingen van de synallagmatische overeenkomst, die de arbeidsovereenkomst is, vinden hun neerslag in de wet van 5 december

1968 betreffende de collectieve arbeidsovereenkomsten en de paritaire comités. Hoofdstuk IV hiervan is gewijd aan de bronnen van de verbintenissen in de arbeidsbetrekkingen tussen werkgevers en werknemers. Het is op een dezer bronnen dat gewoonlijk de vordering gesteund wordt. In vele gevallen zal de eiser de inwilliging van zijn vraag bekomen. Als de collectieve arbeidsovereenkomst, de schriftelijke of mondelinge individuele overeenkomst het verlenen van een gratificatie uitdrukkelijk voorschrijven, maakt deze een contractueel voordeel uit dat uit de wil van partijen voortspuit en dat, ingevolge de overeenkomst, toegekend wordt.

Het recht gesteund op het gebruik, eveneens in voornoemde wet opgesomd, geeft wel aanleiding tot meer moeilijkheden omdat het bestaan van de drie constituerende elementen: de algemeenheid, de vastheid en de bestendigheid, moet aangetoond worden.

Er zijn echter een aantal gevallen, waarin deze bronnen echter geen voldoende rechtsgrond opleveren.

De collectieve overeenkomst bevat slechts een « aanbeveling » maar spreekt niet van de toekenning van een recht op gratificatie.

De geschreven of mondelinge individuele overeenkomst specificeert uitdrukkelijk dat elke « gratificatie » het karakter van vrijgevigheid van vrije schenking heeft, zonder dat zij enige verplichting in hoofde van de werkgever teweegbrengt.

Het arbeidsreglement spreekt over de gratificatie alsof ze geen enkele verplichting voor de werkgever schept, voorlopig is en geen recht kan doen ontstaan.

En het gebruik zal geen recht doen ontstaan, wanneer de overeenkomst uitdrukkelijk de gratificatie als loon uitsluit.

Inderdaad is het een feit dat de werkgever, hoewel hij de gratificatie effectief en zonder onderbreking verleent, zich niet contractueel wil verbinden over het principe van de toekenning hiervan, maar zich als meester over het al of niet verlenen, wil doen beschouwen.

Uit het onderzoek van de rechtspraak blijkt aldus dat de werknemer dikwijls in zijn contract geen voldoende grond vindt om zijn aanspraak te staven.

Maar ook in die gevallen, wanneer de gratificatie van de vrije wil van de werkgever afhangt, kan men zich afvragen of de werknemer geen rechten kan doen gelden.

De opsomming van de rechtsbronnen in de wet op de collectieve arbeidsovereenkomsten is immers niet limitatief en ook op andere rechtsfiguren kan een beroep gedaan worden om een vordering te gronden.

Aldus kent men de eenzijdige verbintenis van de werkgever (cfr. M. Taquet en P. Denis, J.T., 1959, blz. 561; A. Lagasse, noot onder Hasselt, 27 mei 1957, T.S.R., 1958, blz. 130). De vraag moet gesteld worden of de gratificatie, welke vastgelegd is in een uitdrukkelijke reglementering, en die ter kennis gebracht is van het personeel, nog afhankelijk blijft van de vrije beschikking van de werkgever. Volgens Brun, (Jurisprudence en Droit du Travail, Grands arrêts, Paris, 1967, blz. 63) heeft de werknemer recht op een gratificatie die uit een inwendig reglement volgt.

De lezing van het arrest van het Cassatiehof (15.4.1966, Pas., 1966, I, 1038) doet anderzijds de vraag rijzen of het Hof niet voor kritiek vatbaar acht de stelling dat een eenzijdig opgesteld reglement kan bepalen dat een produktiviteitspremie een voordeel is dat door het bedrijf uitsluitend als een vrijgevigheid aan de werknemer wordt toegekend. Als men uitdrukkelijk regels van zijn gedragswijze uitstippelt is men verplicht zijn gedragingen t.o.v. derden naar die regels te richten.

Naast de eenzijdige verbintenis is er nog een andere grondslag van recht, namelijk de natuurlijke verbintenis, die in dit verband zeer belangrijk is.

De werkgever verleent de gratificatie in de vorm van schenking, als eenzijdige daad zonder tegenprestatie. Maar onder deze vorm gaan vaak verbintenissen van een gans verschillende juridische natuur schuil.

De interpretatie en analyse van deze «schenking» zijn dan ook onze volle aandacht waard.

De verhouding werkgever-werknemer is geëvolueerd. Vroeger werd de arbeidscapaciteit verhuurd en werd daarvoor een huurprijs, het loon, betaald.

Thans staat men meer voor een partnership — een samengaan en samenarbeiten in een collectiviteit, met een doel dat in verschillende opzichten gemeenschappelijk is. Dit drukt zijn stempel op de individuele verhoudingen tussen de werknemer en de werkgever. Dit heeft invloed op het karakter van de gratificatie.

Als zuivere schenking, geven zonder tegenprestatie, zou de gratificatie een economisch absurde daad zijn (De Page, dl.VIII, nr. 2) welke niet te verwachten is van een werkgever, wiens doel in onze samenleving normaliter is winst te maken (cfr. Arbeidshof Brussel (4e Kamer), 12 april 1972, niet gepubliceerd).

De oorzaak van de gratificatie dient dan ook zorgvuldig nagegaan te worden. Gaat het om het impulsieve en bepalende motief van de schenking of gaat het om de uitvoering van een verplichting, zelfs als deze niet in rechte afdwingbaar is?

Is de betaling van de gratificatie het uitvoeren van wat Planiol en Ripert noemen «un devoir de justice» of van een «devoir de charité» (dl. V, nr. 319)

Er bestaan morele verplichtingen in de samenleving, die niet afdwingbaar zijn in rechte, maar waarvan het bestaan door niemand ontkend wordt. Het zijn de natuurlijke verbintenissen. Zij vinden hun grondslag in de gewoonten en gebruiken die algemeen aanvaard worden in de samenleving, in de verhoudingen die bestaan tussen de personen, in de intellectuele en morele vorming van de betrokkenen, in de feitelijke omstandigheden (De Page, dl. III, nr. 61, B, 2°).

Zulke verplichtingen binden de betrokkene niet, hij is en blijft vrij een gevolg hieraan te geven. Indien hij echter tot effectieve uitvoering van zijn morele verplichting

overgaat, of indien hij belooft tot die uitvoering over te gaan, dan zet hij de natuurlijke verbintenis om in een civielrechtelijke verplichting en is hij verplicht, in geval van belofte, tot de betaling ervan over te gaan. Vanaf de uitvoering of de belofte van uitvoering, staat men niet voor de uitvoering van een vrijgevigheid, een akte ten kosteloze titel, maar heeft men te doen met een verbintenis ten bezwarende titel, nl. de betaling van de natuurlijke schuld (cfr. De Page, dl. III, nr. 55 en vlg., dl. VIII, nr. 5 en 402) en waarop de andere partij bijgevolg aanspraak kan maken.

De vraag rijst aldus of de betaling door de werkgever van gratificaties, premies, 13de maand, enz. de omzetting van een natuurlijke verbintenis in een civielrechtelijke verbintenis uitmaakt in hoofde van de werkgever.

In de meeste gevallen zal het antwoord hierop positief luiden.

Inderdaad, in de context van onze huidige samenleving bestaat er geen twijfel over dat de werkgever de plicht aanvoelt de werknemers, zijn medewerkers, te laten delen in de vruchten van hun arbeid. In veel gevallen verwijst de benaming van de gratificatie zelf naar dit verbandhouden met het leven van de onderneming: de participatie in de winst, de productiviteitspremie, de 13de maand. Vaak worden de premies toegekend om voor de bewezen diensten te danken, om de arbeiders mede te laten genieten van de groei en bloei der onderneming, om de productiviteit te stimuleren, om de appreciatie van het personeel tot uiting te brengen. Al deze uitdrukkingen en formuleringen vertolken de nieuwe verhoudingen in de schoot van de onderneming, verhoudingen die gebaseerd zijn op de gemeenschappelijke oogmerken die én werkgevers én werknemers nastreven. In zulke verhouding past het «geven» niet, maar bestaat, in hoofde van de werkgever, de rechtvaardigheidsplicht de medewerking reëel te waarderen.

Daarbij komt nog de solidariteit tussen werkgevers die, in dezelfde branche van de nijverheid, hun personeel op dezelfde wijze moeten bezoldigen. Ook het herhaald voorkomen van het verlenen der gratificaties, al beantwoordt deze herhaling niet aan het juridisch gebruik, wijst op de morele plicht die de werkgevers in betaling omzetten.

Het bekomen, bij de aanwerving, van «extra-legale voordelen» wijst ook in deze richting.

Door al deze feiten en omstandigheden erkent de werkgever het bestaan van zijn natuurlijke verbintenis. Door haar uitvoering of belofte van uitvoering wordt hij civielrechtelijk verplicht en bijgevolg heeft de werknemer het recht om ze te vorderen.

De rechtspraak die het vraagstuk van de gratificatie vanuit dit gezichtspunt benadert is niet overvloedig maar ontbreekt toch niet. Een arrest van het Hof van Luik van 26 december 1877 (Pas., 1878, II, 76) ziet in de toekenning van een jaarlijks pensioen, toegekend voor goede en loyale diensten, de uitvoering van een natuurlijke verbintenis, terwijl een vonnis van de Rechtbank van Hasselt van 8 april 1908 (Pas. 1908, III, 332) ook een natuurlijke verbintenis ziet in de belofte van een rente, gerechtvaardigd door een gevoel van dankbaarheid voor bewezen diensten.

Tenslotte kan nog verwezen worden naar het arrest van het Hof van Cassatie d.d. 22 september 1966 (A.H.C., 1967, I, 79) dat in volgende overwegingen het principe van de omzetting, aangehaald in een arrest van het Hof van Luik, goedkeurt:

«Overwegende dat het arrest vaststelt dat 'behoudens zeldzame uitzonderingen' in bijzondere gevallen buitenwettelijke voordelen werden toegekend aan de leden van het personeel, die hun ambt neerleggen, en die gedurende een groot aantal jaren in dienst van de vennootschap

zijn geweest; dat die zogenaamde 'voorlopige', en 'zonder verbintenis voor de toekomst toegekende' voordelen, standvastig zijn; dat het vaststaat dat, in ieder bijzonder geval, de raad van beheer een bijzondere beslissing heeft genomen met betrekking tot de hem bekend gemaakte omstandigheden... dat dit pensioen en die voordelen, naargelang van het geval, wezenlijk afwisselend waren;

«Dat het arrest uit die gegevens terecht afleidt dat eiseres alsoo voor zichzelf het bestaan voor haar erkend heeft van een natuurlijke verbintenis ten aanzien van bepaalde derden, die zich in dezelfde toestand als die van verweerder hebben bevonden;

«Overwegende dat dergelijke verbintenis door de schuldenaar ongetwijfeld in een burgerlijke verbintenis kan worden omgezet en dat eiseres dit in voormelde gevallen heeft gedaan;

«Dat het daarom echter nodig was dat eiseres telkens door een positieve en nauwkeurige daad, ten aanzien van iedere betrokkene, haar wil uitte om dergelijke omzetting te verwezenlijken; dat zij elk geval in 't bijzonder onderzocht heeft en beslist heeft of, en in bevestigend geval, in hoever en op welke wijze zij een natuurlijke verbintenis in een burgerlijke verbintenis omzette;

«Dat dergelijke handelwijze geenszins betekent dat eiseres beloofd heeft haar natuurlijke verbintenis gezamenlijk uit te voeren ten aanzien van allen, die zich in een analoge toestand bevinden doch integendeel aantoonde dat zij zich het recht voorbehield jegens elkeen een beslissing te nemen.»

Uit dit arrest blijkt expliciet dat de contractuele reserves in verband met het toekennen van de gratificatie, geen invloed hebben op de omzetting van de natuurlijke verbintenis. Inderdaad kan aan een eenzijdige verbintenis geen afbreuk gedaan worden door een onderlinge overeenkomst.

Rest dan nog de laatste vraag: Is de som als gratificatie toegekend ingevolge de dienstbetrekking?

Wanneer een gratificatie contractueel toegekend wordt, ingevolge een der bronnen die in het Hoofdstuk V van de wet van 5 december 1968 opgesomd zijn, is het antwoord natuurlijk positief.

Maar is dit ook zo, wanneer het voordeel niet contractueel, maar ingevolge een eenzijdige of een natuurlijke verbintenis van de werkgever verleend wordt?

Volgens het Répertoire pratique du droit belge, complément III, V°, Contrat de travail et Contrat d'emploi,

n° 337, moet een onderscheid gemaakt worden tussen het recht ingevolge de natuurlijke verbintenis en het loon. Dit is juist in het kader van het tractaat over de arbeidsovereenkomst in se; dit handelt over de synallagmatische overeenkomst tussen de contractanten. Een eenzijdige verbintenis vindt hierin haar plaats niet en, wanneer het loon als tegenprestatie van de werkgever beschouwd wordt, kan de natuurlijke verbintenis niet in deze context ingeschakeld worden. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat de bepaling die door de wet van 12 april 1965 aan het begrip «loon» gegeven werd, niet beantwoordt aan de contractuele betekenis van deze term maar een veel bredere omvang heeft. Het Advies van de Raad van State bij artikel 4 van het ontwerp toont dit zeer klaar aan en de Memorie van Toelichting bij het Wetsontwerp (Parlementaire Bescheiden, Kamer van Volksvertegenwoordigers, blz. 4) drukt zich uit als volgt: «de woorden 'tegenprestatie van zijn dienstbetrekking' wijzen er duidelijk op dat onder loon waaraan de Regering bescherming wenst te verlenen, moet worden begrepen niet alleen het eigenlijke loon als rechtstreekse tegenprestatie van de verrichte arbeid, maar ook alle andere voordelen die in verband met de uitvoering, de beëindiging of de schorsing van de dienstbetrekking worden verleend». Ook de rechtspraak wijst er op dat het begrip loon, zoals omschreven in de wet van 12 april 1965 zeer breed moet genomen worden (cfr. advies advocaat-generaal H. Lenaerts in Cass. 24.5.1972, R.W. 1972-73, vol. 949 en J.T.T., 1972, blz. 202 en vlg.).

Aan de premies kan men dan ook, gezien hun innig verband met de uitvoering van de arbeidsovereenkomst, het karakter van het loon, in de zin van de wet van 12 april 1965 niet onthouden.

Uit wat voorafgaat blijkt dat in zeer veel gevallen de werknemer aanspraak kan maken op de uitbetaling van premies. Ofwel ontvangt hij ze krachtens de klassieke rechtsbronnen van het contractenrecht, ofwel bekomt hij ze terecht ingevolge de eenzijdige of natuurlijke verbintenis van zijn werkgever. Dit is een teken te meer van de evolutie van de arbeidsovereenkomst, welke langs lijnen van geleidelijkheid, van de huur van arbeidskracht overgaat naar een sociaal klimaat van samenwerking, rechtvaardigheid en mutuele appreciatie.

A. DISCART.

ARBEIDSONGEVALLEN, GEBEURD DOOR HET FEIT VAN DE UITVOERING VAN DE ARBEIDSOVEREENKOMST

Zowel in de arbeidsongevallenwet van 1903, als in de nieuwe wet van 24 april 1971, heeft de wetgever een omschrijving gegeven van het begrip «arbeidsongeval». In beide definities werd als essentieel element van het arbeidsongeval bepaald, dat het een ongeval moet zijn dat zich heeft voorgedaan «door het feit van de uitvoering van het arbeidskontraat». De wetgever van 1971 heeft enkele bestanddelen die de rechtspraak en de rechtsleer lange tijd vereist vonden opdat een bepaald ongeval als arbeidsongeval zou geklasseerd worden niet meer overgenomen in de nieuwe omschrijving: o.a. de begrippen «abnormaal» en «uitwendige kracht». De werken van enkele eminente juristen, zoals Prof. François⁽¹⁾ en Prof. Ganshof van der Meersch⁽²⁾ hebben ertoe bijgedragen dat de wetgever de begripsomschrijving en de daarmee gepaardgaande bewijsvoering heeft verruimd.

Het bestanddeel «door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst» werd in de huidige omschrijving behouden, en duidt er derhalve op dat het een essentieel element blijft; alhoewel de nieuwe wet in art. 7 § 2 het vermoeden heeft behouden, dat ieder ongeval dat tijdens de uitvoering van het arbeidskontraat gebeurt, geacht wordt als overkomen door het feit van die uitvoering, blijft de mogelijkheid voor de werkgever toch bestaan om het tegendeel te bewijzen.

Een overzicht van de rechtspraak laat evenwel toe vast te stellen dat de rechtscollages met een grote soepelheid oordelen over het begrip dat het voorwerp van dit artikel uitmaakt.

Betwistingen rijzen er niet, wanneer het ongeval een rechtstreeks gevolg is van de uitvoering van de overeenkomst: zoals de werknemer die gekwetst wordt door een

werktuig dat hij hanteert, of ten gevolge van de ontploffing van een ketel waarmee hij in kontakt komt⁽³⁾.

Daarnaast zijn er een aantal uitspraken die voor discussie vatbaar zouden kunnen zijn.

Volgens de memorie van toelichting van de wet van 1903, is een arbeidsongeval overkomen « door het feit van de uitvoering van het kontrakt » als zij het gevolg is van een oorzaak die onafscheidelijk is van die uitvoering, m.a.w. wanneer zij in verband staat met om het even welke omstandigheid die betrekking heeft, hetzij met de activiteit zelf van de werknemer, of met deze van de andere leden van het personeel van de onderneming, hetzij met het industrieel of professioneel milieu waarin het slachtoffer zich geplaatst ziet door een kontrakt⁽⁴⁾. Daarbij kan nog gewezen worden op de parlementaire bespreking, waarbij de wet toepasselijk werd beschouwd van het ogenblik af dat een zekere band bestaat tussen het ongeval en de uitvoering van de overeenkomst⁽⁵⁾. Deze zienswijze wordt bevestigd en aangevuld door Prof. Simonne David⁽⁶⁾: « dès que l'accident est la réalisation d'un risque auquel la victime est exposée, soit en raison de son activité professionnelle, soit en considération du milieu naturel, technique ou humain dans lequel elle se trouve placée. Il en résulte que constitue le fait du travail tout événement que le milieu de travail a rendu possible ». Vergelijk Tribunal de Travail de Huy (3/11/1971) « l'accident ne doit nullement être dû au fait du travail, mais à une circonstance, si peu importante, si lointaine soit-elle, ayant un lien quelconque avec l'exécution du contrat de travail » (R.G.A.R., 1972, 8766)⁽⁷⁾.

De nadruk wordt er dus steeds op gelegd dat het ongeval gebeurd moet zijn door het feit van de uitvoering van het arbeidskontrakt en niet van de arbeid zelf. Het begrip arbeidsovereenkomst is veel ruimer en omvat ook de rusttijden, de voorbereidende handelingen, de feiten na het eigenlijk werk, doch ermee samenhangend⁽⁸⁾, de morele of verplichte verbintenissen buiten de arbeid zelf, t.i.z. elk element dat verband houdt met het milieu waarin de werknemer zich bevindt door de uitvoering van zijn kontrakt of waarin hij geplaatst is door het feit van zijn verbintenis met een werkgever. Enkele beslissingen weigerden de vergoeding omdat het ongeval niet in verband stond met de arbeid⁽⁹⁾, zonder het bestaand verband met het arbeidsmilieu (fait de travail) als gegrond te aanvaarden.

In het kader van dat kontrakt moet het ongeval beoordeeld worden naar de natuur van het uitgevoerde werk: binnenshuis of in openlucht, de weersomstandigheden die zich in beide veronderstellingen kunnen voordoen⁽¹⁰⁾, het milieu zelf waarin de uitvoering geschiedt, lawaai van bepaalde machines, de te sterke lichtintensiteit, de voortdurende zenuwspanning.

Talrijke vonnissen en arresten hebben betrekking op ongevallen die een gevolg zijn van twisten tussen de tewerkgestelden: deze laatsten zijn verplicht in een bepaalde groep te werken, zij komen in kontakt met gedragingen, karakters, reaktiewijzen van de andere leden van het personeel, die wantrouwig, opvliegend, kwetsbaar of ruziezoekend kunnen zijn. Daarom moet de oorzaak van zo'n arbeidsongeval minder gezocht worden in de oorsprong van het konflikt, dat louter persoonlijk of familiair kan zijn, maar anderzijds ook een bredere achtergrond kan hebben, zoals het arbeidsmilieu⁽¹¹⁾. Het zou een te enge visie zijn, indien men geen rekening hield met het natuurlijk milieu, dat verbonden is aan de massapsychologie van de groep werknemers. Hij die in gezelschap van anderen werkt is aan grotere gevaren blootgesteld dat de enkeling⁽¹²⁾.

Ook de leeftijd speelt een belangrijke rol; jonge werknemers zijn roekelozer, kennen minder gevaren, zijn aangetrokken door nieuwsgierigheid. Maar de werkgever die

het dynamisme van jonge mensen wil gebruiken, moet instaan voor de veiligheid, de gezondheid en de bescherming van de arbeiders en moet daarom een aangepaste bewaking en toezicht uitoefenen en een betere adaptatie bewerkstelligen t.o.v. het arbeidsmilieu⁽¹³⁾.

Door het feit van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst kan de werknemer ook gedwongen worden om hulp te verlenen aan personen die in nood blijken te zijn: zoals de persoon die reageert op een hulpgeroep, of de schipper die in het water springt om zijn kind te redden⁽¹⁴⁾. Twijfelachtiger is het geval van de vervoerder die tijdens een rustpauze een duif wil vangen (« dat hij kan gehandeld hebben om het overrijden van de duif te voorkomen »)⁽¹⁵⁾.

In hetzelfde licht moeten ook de ongevallen gezien worden waarbij de werknemers elkaar helpen om de verplichtingen die door de uitvoering van het kontrakt ontstaan te vergemakkelijken: de rechtspraak is duidelijk en onaanvechtbaar wanneer dergelijke feiten gebeuren tijdens het werk van de slachtoffers⁽¹⁶⁾. In een recent arrest besliste het Hof van Cassatie over de interpretatie van het begrip « door het feit van de uitvoering van het arbeidskontrakt ». De feiten zelf vielen binnen dit beginsel, omdat het uitgevoerde maneuver, het ontkoppelen van een aanhanger, bij de normale beroepsactiviteiten van de transporteurs hoort; maar de omstandigheden waarin het ongeval gebeurde waren dubieuzer, en werden door het Hof als vreemd beschouwd aan het professioneel milieu⁽¹⁷⁾.

De forfaitaire vergoeding die aan de basis ligt van de arbeidsongevallenwet, houdt in dat de fout, de roekeloosheid en de onvoorzichtigheid binnen het toepassingsveld van de wet vallen.

En ook de dronkenschap kan geen reden zijn van vervalverklaring^(18, 19); omdat die geen geval is van overmacht; bovendien werd bij de totstandkoming van de wet van 1903, een amendement van volksvertegenwoordiger Tondelier, strekkende tot gelijkstelling van dronkenschap met zware fout verworpen.

Indien de oorzaak van het ongeval vreemd is aan het natuurlijk of professioneel milieu van het slachtoffer, vindt de arbeidsongevallenwet geen toepassing, en moet de getroffen werknemer zijn vordering steunen op het gemeen recht: als toepassing van dit principe citeert de rechtspraak o.a. oorlogsfeiten, ontploffing in naburige fabriek⁽²⁰⁾, neerstorten van vliegtuig op de werkplaats, inslaande bliksem, wespenteek, enz. Maar wanneer de uitvoering van de overeenkomst in verband staat met een vreemde oorzaak of mogelijk maakt dat een vreemd feit zich voordoet of de risico's van dit laatste vergroot kan de ongevallenwet toch toepasselijk verklaard worden.

De wetgever heeft dus een vermoeden van verantwoordelijkheid ten laste gelegd van de werkgever, die de onverenigbaarheid tussen ongeval en uitvoering van het kontrakt moet aantonen. Terecht toont de rechtspraak zich streng, omdat de werkgever de risico's schept en het beste verdedigingsmiddel in zijn hoofd moet bestaan door een aangepast toezicht, en bewaking en door het in acht nemen en het voorzien van alle veiligheidsvoorschriften, die het natuurlijk, of professioneel milieu van de uitvoering van de arbeidsovereenkomst meebrengen.

Christian COLLA,

Stagiair bij het Arbeidsauditoraat.

(1) Les annales de la Faculté de droit de l'Université de Liège, 1963, n° 2.

(2) Pas. 1967, I, 1148.

(3) R.P.Dr.B. Complém., p. 46, 187.

(4) Doc. Parl. Chambre, 1900-1901, n° 213, p. 298.

(5) TPR. 1967, 2, M. Lenaerts - Claeys - Leboucq.

(6) Resp. Civile et risque Professionnel, n° 91, p. 121.

- (7) RGAR, 1972, 8766.
 (8) R.P.Dr.B. Complém. Accid. de travail, p. 46.
 (9) Bull. Ass. 1956, 366.
 (10) Pas. 1960, I, 377.
 (11) Pas. 1922, III, 145.
 (12) Pas. 1923, I, 360.
 (13) R.G.A.R. 1971, 8696.

- (14) Pas. 1962, I, 39.
 (15) Cass. 17-12-1965.
 (16) Bull. Ass. 1939, 654.
 (17) R.G.A.R. 1971, 8723.
 (18) Pand. Per. 1911, 261.
 (19) R.G.A.R. 1955, 5547.
 (20) Bull. Ass. 1943, 75 en 646.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 14 september 1972.

Voorzitter : M. Valentin.
 Raadsheer-verslaggever : M. Ligot.
 Advocaat-generaal : M. Detournay.
 Advocaten : Mrs. P. Ansiaux en J. Dassesse.

1. Verzekering. — Brand. — Rechtstreekse vordering van de eigenaar van het onroerend goed tegen de verzekeraar van de huurder. — Verjaring.
 2. Hoofdelijkheid. — Gevolgen. — Dagvaarding van één schuldenaar. — Ingebrekestelling.

1. *De rechtstreekse vordering die art. 38 Verzekeringswet aan de eigenaar van het onroerend goed en aan zijn in zijn rechten getreden verzekeraar toekent tegen de verzekeraar van de huurder, komt niet voort uit de wil van de partijen, maar is bij de wet ingevoerd. Ze vloeit niet uit de verzekeringspolis voort en valt aldus niet onder de driejarige verjaring van art. 32 Verzekeringswet.*
 2. *Nu het bestreden arrest erkende dat er tussen een verzekeringsmaatschappij en haar verzekerde een hoofdelijke verbintenis bestond, om te besluiten tot de uitbreiding tot eerstgenoemde van de stuitende kracht m.b.t. de verjaring ten gevolge van de dagvaarding die eiseres tegen de verzekerde had uitgebracht, mocht het niet, zonder de wettelijke gevolgen van de hoofdelijkheid te miskennen, aan deze dagvaarding de kracht van een ingebrekestelling ontzeggen die ten aanzien van de verzekeringsmaatschappij de gerechtelijke verzuimsinteressen deed lopen.*

N.V. La Nationale de Bruxelles t./Tournay e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 1 april 1971 door het Hof van beroep te Brussel gewezen ;

Overwegende dat de voorzieningen op de algemene rol ingeschreven onder de nummers 4776, 4809 en 4810 tegen hetzelfde arrest gericht zijn en dus moeten worden samengevoegd ;

I. Wat de voorziening van de naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles » (zaak nr. 4776) betreft :

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 32, 38 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen in het algemeen, zoals ze met betrekking tot voormeld artikel 32 aangevuld is bij artikel 2 van de wet van 31 mei 1961, 2219, 2223 en 2225 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest het verweermiddel door eiseres afgeleid uit de driejarige verjaring als bedoeld in voormeld artikel 32 van de wet op de verzekeringen verwerpt, op grond dat de door de verwerende partijen ingestelde rechtsoverdrachten artikel 38 van dezelfde wet tot grondslag hebben en dat « de rechtsoverdracht van artikel 38 die haar bestaan en grondslag vindt in de wet is uitgesloten uit het toepassingsgebied van artikel 32 » het-

welk « slechts betrekking heeft op de rechtsoverdrachten die de polis tot grondslag hebben of die hun bestaansreden vinden in de contractuele bepalingen tussen verzekeraars en verzekerden »,

terwijl de rechtsoverdracht van de eigenaar van een afgebrand pand of die van zijn verzekeraar tegen de verzekeraar van de huurder haar oorsprong vindt in de tussen de huurder en zijn verzekeraar gesloten verzekeringsovereenkomst en derhalve « voortvloeit uit een verzekeringspolis » in de zin van voormeld artikel 32 en, diensgevolge, verjaard is door verloop van drie jaren te rekenen van de gebeurtenis waarop het verhaal is gegrond ;

Overwegende dat de rechtstreekse vordering die artikel 38 van de wet van 11 juni 1874 aan de eigenaar van het onroerend goed en aan zijn in zijn rechten getreden verzekeraar toekent tegen de verzekeraar van de huurder niet voortkomt uit de wil van de partijen maar bij de wet is ingevoerd ; dat ze niet uit de verzekeringspolis voortvloeit en aldus niet valt onder de driejarige verjaring van artikel 32 van voormelde wet ;

Dat het middel naar recht faalt ;

Over het tweede middel (...)

II. Wat de voorziening van de naamloze vennootschap « Maatschappij der Verenigde Eigenaars » (zaak nr. 4809) betreft :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1153, 1200, 1207 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat na, op het middel van eiseres, de exceptie van verjaring van de tegen verweerster ingestelde rechtstreekse vordering van artikel 38 van de wet van 11 juni 1874 op de verzekeringen te hebben afgewezen om redenen die gegrond zijn op de hoofdelijkheid tussen die verzekeraar en zijn verzekerde Minet, die beiden gehouden zijn tot betaling van dezelfde schuld, en op de stuitende kracht, welke, derhalve, ten aanzien van genoemde verzekeraar aan de aan zijn verzekerde betekende dagvaarding moet worden toegekend, het bestreden arrest de door eiseres tegen verweerster ingestelde vordering tot betaling van gerechtelijke verzuimsinteressen te berekenen vanaf 22 april 1948 afwijst op grond dat « ... de dagvaarding die op 22 april 1948 door eiseres in hoger beroep (thans eiseres) aan de verzekerde van gedaagde in hoger beroep (thans verweerster) werd betekend evenmin een regelmatige ingebrekestelling oplevert »,

terwijl, evenals de ten aanzien van een van de hoofdelijke medeschuldenaars gestuite verjaring tegen de andere gestuit wordt (artikelen 1200, 1206, 2244 en 2249 van het Burgerlijk Wetboek), evenzo doet, wat de verzuimsinteressen betreft, een dagvaarding die een regelmatige ingebrekestelling oplevert ten aanzien van een van de hoofdelijke medeschuldenaars de verzuimsinteressen tegen de andere lopen (artikelen 1153, 1200 en 1207 van het Burgerlijk Wetboek) ; door te weigeren dit gevolg toe te kennen aan de dagvaarding op 22 april 1948 door eiseres uitgebracht aan Minet, met betrekking tot haar vordering tot betaling

van gerechtelijke interessen die vanaf die datum van verweerster worden gevorderd, die, naar het erkent, de hoofdelijke medeschuldenaar van genoemde Minet is, het bestreden arrest genoemde artikelen 1153, 1200 en 1207 van het Burgerlijk Wetboek heeft geschonden; de reden van het ontbreken van een geldige ingebrekestelling van verweerster door de dagvaarding aan Minet van 22 april 1948 om de gerechtelijke interessen tegen haar te doen lopen, bovendien, in strijd is met de redenen van hetzelfde arrest betreffende de hoofdelijkheid tussen verweerster en haar verzekerde en de stuiting van de verjaring door dagvaarding van een hoofdelijke schuldenaar (schending van artikel 97 van de Grondwet);

Overwegende dat het arrest, nu het erkende dat er tussen verweerster en haar verzekerde een hoofdelijke verbintenis bestond om te besluiten tot de uitbreiding tot eerstgenoemde van de stuitende kracht van de verjaring ten gevolge van de dagvaarding die eiseres op 22 april 1948 aan de tweede heeft uitgebracht, niet, zonder de wettelijke gevolgen van de hoofdelijkheid te miskennen, aan deze dagvaarding de kracht van een ingebrekestelling mocht ontzeggen die ten aanzien van verweerster de gerechtelijke verzuiminteressen deed lopen;

Dat het middel gegrond is;

(...)

Overwegende dat tegen het beschikkende gedeelte dat beslist dat de verweerster, naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles » en de huurder Marcel Minet hoofdelijke schuldenaars zijn geen ontvankelijke voorziening kon worden ingesteld noch door de eiseressen, noch, met betrekking tot het geding betreffende het verschuldigd zijn van de verzuimsinteressen, door verweerster; dat het derhalve, wat de omvang van de cassatie betreft, niet verschillend is van het door de voorzieningen van de eiseressen bestreden beschikkend gedeelte;

Om die redenen,

Voegt de zaken ingeschreven onder de nummers 4776, 4809 en 4810 van de algemene rol samen;

Vernietigt het bestreden arrest in zover het beslist dat de naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles » en haar verzekerde Marcel Minet ten aanzien van de naamloze vennootschap « Maatschappij der Verenigde Eigenaars » en Lucie Tournay hoofdelijke schuldenaars zijn en in zover het aan de naamloze vennootschap « Maatschappij der Verenigde Eigenaars » haar vordering tot veroordeling van de naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles » tot betaling van gerechtelijke interessen voor de periode van 22 april 1948 tot 18 maart 1966 en aan Lucie Tournay haar vordering tot veroordeling van de naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles » tot betaling van gerechtelijke intresten voor de periode van 23 april 1948 tot 5 februari 1965 ontzegt;

Houdt de kosten betreffende de voorzieningen van de naamloze vennootschap « Maatschappij der Verenigde Eigenaars » en Lucie Tournay aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist;

Verwerpt de voorziening van de naamloze vennootschap « La Nationale de Bruxelles »;

Veroordeelt deze vennootschap in de kosten van haar voorziening;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Luik.

NOOT. — Dit arrest is vooral belangwekkend omdat het beslist dat de rechtstreekse vordering, die bij toepassing van het artikel 38 der verzekeringswet door de eigenaar van het door brand beschadigde goed gesteld wordt

tegen de verzekeraar van het huurrisico, niet aan de driejarige verjaring van artikel 32 onderworpen is. Deze vordering vloeit volgens het arrest niet voort uit de polis maar werd bij wet ingevoerd.

De rechtsleer was ongetwijfeld anders georiënteerd.

De bewoordingen zelf van artikel 32: « Elke rechtstreekse vordering die voortvloeit uit een verzekeringspolis is verjaard... », hadden de rechtsleer er in meerderheid toe gebracht te aanvaarden dat de wetgever de bedoeling had een zo ruim mogelijk toepassingsveld aan deze korte verjaring te geven (anders: Laloux, *Traité des assurances terrestres*, 1945, nr. 233). De wet maakt immers geen gewag van vorderingen die hun oorzaak of hun enige grondslag vinden in de verzekeringsovereenkomst, maar van vorderingen die uit dit contract voortvloeien (*dériver*). Vrij algemeen werd dan ook aangenomen dat de rechtstreekse vordering van artikel 38 voortvloeide uit de verzekeringsovereenkomst tussen de huurder en zijn verzekeraar, hoewel zij in deze overeenkomst niet haar werkelijke oorzaak vond (Monette, De Villé, André, *Traité des Assurances terrestres*, 1955, II, n° 469; Les Nouvelles, *Droit commercial*, V, *Les Assurances terrestres*, n° 593; R.P.D.B. Complément III, *Assurances terrestres (contrat en général)* n° 393).

Een argument voor de stelling van de driejarige verjaring was zeker dat de rechtstreekse vordering van de eigenaar van het goed tot betaling der vergoeding, tenslotte toch de vordering is die strekt tot betaling van de verzekeringsuitkering zoals zij in de verzekeringsovereenkomst beschreven wordt. Welke schade de eigenaar ook moge lijden, zijn rechtstreekse vordering is beperkt tot wat de huurder liet verzekeren volgens de cijfers van de polis. Is het dan logisch aan de verzekeraar het voordeel der korte verjaring waarop hij zich tegenover zijn verzekerde kan beroepen, te ontnemen wanneer de in de polis beschreven vergoeding rechtstreeks gevorderd wordt door een derde? Moet men aan derden die de uitvoering vorderen van de in de polis door de verzekeraar op zich genomen verbintenissen, meer rechten toekennen dan aan de mede-contractant, de verzekerde zelf?

Indien men aanneemt dat de derde tegenover de verzekeraar niet meer rechten kan hebben dan de verzekerde zelf, zou hieruit mogelijk volgen dat de eigenaar tegen zich ook de zeer korte verjaring van zes maanden zou horen invoeren die meestal bedongen wordt in brandpolissen. Dan komt men echter in een vreemde kringloop, daar zowel de verzekeringswet in het in 1961 toegevoegde tweede lid van artikel 32 als de algemene voorwaarden 1960 van de modelbrandpolis bepalen dat de termijn der verjaring van de vordering van de verzekerde huurder tegen zijn verzekeraar pas begint te lopen vanaf de gerechtelijke eis van het slachtoffer, hier dus van de eigenaar.

Een interessante proeve van oplossing van het zo gestelde probleem vindt men in de noot van Paul Demoulin (*R.G.A.R.*, 1964, 7264) onder het arrest van het Hof van beroep te Brussel van 11 september 1963, hetwelk aannam dat de rechtstreekse vordering van de eigenaar onderworpen was aan de verjaring van het verzekeringsrecht.

Het besproken cassatie-arrest maakt thans de oplossing van het gestelde cirkelvraagstuk onnodig door te stellen dat de vordering van de eigenaar niet onderworpen is aan de verjaring van het verzekeringsrecht.

Zoals de wetgever duidelijk deed voor de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen zet ook het besproken arrest een nieuwe stap in de richting van de rechtstreekse bescherming der slachtoffers, gedeeltelijk los van de onderliggende verzekeringsovereenkomst, en van de niet-tegenstelbaarheid aan derden van de excepties der verzekeringsovereenkomst.

H. Segers

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 8 februari 1973.

Eerste voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Meeüs.

Eerste advocaat-generaal : M. P. Mahaux.

Advocaten : Mrs. H. De Bruyn en A. Houtekier.

Hoger beroep. — Geval waarin de akte volgens art. 1063 Ger. W. plaats, dag en uur van verschijning moet vermelden. — Ontstentenis van die vermelding of van de opgave van de grieven. — Aktie in principe nietig.

De door art. 1057 Ger. W. gestelde nietigheid treft in principe elke akte van hoger beroep die, bij gebrek aan gemeen overleg van de partijen om over te gaan tot de gewone rechtspleging, dit is de inleiding van de zaak voor een bepaalde termijn, de dag, de plaats en het uur van verschijning niet vermeldt hoewel deze vermelding door art. 1063 Ger. W. voorgeschreven is, of die de opgave van de grieven niet inhoudt hoewel die akte, bij toepassing van ditzelfde artikel, de plaats, de dag en het uur van verschijning vermeldt of moest vermelden.

N.V. Uranus t./Moortgat.

Gelet op het bestreden arrest, op 28 maart 1972 door het Hof van beroep te Gent gewezen :

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 860, lid 1, 1057, inzonderheid paragraaf 1, 7°, 1063, inzonderheid 2°, van het Gerechtelijk Wetboek, evengenoemd artikel 1063 gewijzigd bij artikel 18 van de wet van 24 juni 1970, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, uitspraak doende over een beslissing die een beschikking alvorens recht te doen inhoudt, weigert de nietigheid van de akte van hoger beroep aan te nemen welke voortvloeit hieruit dat die akte noch de dag en het uur van de verschijning voor het gerecht in hoger beroep vermeldde noch de grieven opgaf, om de reden dat, nu artikel 1057 van het Gerechtelijk Wetboek, onder de vermeldingen die de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid moet inhouden, onder 7° vernoemt : « naar gelang van het geval, hetzij de termijn voor de verschijning, hetzij de plaats, de dag en het uur ervan en in dat geval onder opgave van de grieven », dit alleen betekent dat, op straffe van nietigheid, in de akte van hoger beroep de zaak volgens een van de twee aangeduide stelsels moet worden ingeleid, en dat in geval het tweede stelsel wordt aangewend de akte ook de opgave van de grieven moet inhouden, dat de toepassing van artikel 1063 op straffe van nietigheid is voorgeschreven dat er in de tekst van dit artikel geen sanctie is gesteld en de regel ervan als een dwingende verplichting dus eigenlijk niet voorkomt, dat de opgave van de grieven in de akte van hoger beroep, zoals uit de tekst van artikel 1057 blijkt slechts voorgeschreven is voor het geval de inleiding tegen een bepaalde dag geschiedt, dat in dit geval, bij toepassing van artikel 1066 van het Gerechtelijk Wetboek, de zaak bij de inleiding kan worden aangehouden, dat ten deze de appellant het gewone stelsel om de zaak in te leiden heeft verkozen, zodat de grieven naderhand in de vorm van conclusie konden worden meegedeeld, wat ook is gebeurd, en dat het hoger beroep dienvolgens ontvankelijk blijkt,

terwijl de genoemde bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek aan de appellant niet toestaan de akte van hoger beroep regelmatig te stellen met daarin, naar zijn goeddunken, op te nemen, hetzij de vermelding van de termijn voor de verschijning, hetzij de vermelding van de plaats,

de dag en het uur van verschijning en in dat geval onder opgave van de grieven, artikel 1063 integendeel imperatief bepaalt dat, in de gevallen die het opsomt, de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van verschijning moet vermelden, en uit deze tekst, in verband gebracht met die van voormeld artikel 1057, 7°, noodzakelijk blijkt dat in de gevallen bedoeld door artikel 1063, waaronder met name is begrepen het geval van de bestreden beslissing die een beschikking alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel inhoudt, de akte van hoger beroep op straffe van nietigheid zowel de vermelding van de plaats, de dag en het uur van verschijning als de opgave van de grieven moet inhouden :

Overwegende dat artikel 1057, 7°, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat, met uitzondering van het geval waarin het hoger beroep bij conclusie wordt ingesteld, de akte van hoger beroep, op straffe van nietigheid, naar gelang van het geval, hetzij de termijn voor de verschijning vermeldt, hetzij de plaats, de dag en het uur ervan en in dat geval onder opgave van de grieven ;

Overwegende dat, luidens artikel 1063, 2°, van voormeld wetboek, gewijzigd bij artikel 18 van de wet van 24 juni 1970, de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van verschijning moet vermelden, wanneer de bestreden beslissing een beslissing alvorens recht te doen of een voorlopige maatregel inhoudt ;

Overwegende dat de door artikel 1057 gestelde nietigheid, in principe, elke akte van hoger beroep treft die, bij gebrek aan gemeen overleg van de partijen om over te gaan tot de gewone rechtspleging, dit is de inleiding van de zaak voor een bepaalde termijn, geen melding maakt van de dag, de plaats en het uur van verschijning hoewel deze vermelding door artikel 1063 voorgeschreven is, of die de opgave van de grieven niet inhoudt hoewel die akte, bij toepassing van ditzelfde artikel, de plaats, de dag en het uur van verschijning vermeldt of moest vermelden ;

Overwegende dat het arrest, door de exceptie van nietigheid van de akte van hoger beroep af te wijzen op grond van de in het middel overgenomen redenen, zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigt ;

Overwegende dat, nu het hoger beroep op 19 maart 1971 werd ingesteld tegen een vonnis dat op 31 december 1970 werd uitgesproken, verweerder ten onrechte de vroegere tekst van artikel 1063, 2°, van het Gerechtelijk Wetboek inroept, voor de wijziging van deze tekst bij artikel 18 van de wet van 24 juni 1970, die op 31 augustus 1970 in werking is getreden ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden arrest ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter zou worden beslist ;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Brussel.

NOOT. — Na erop gewezen te hebben dat in hoger beroep de zaak ingeleid wordt op een vaste dag of voor een onbepaalde dag, zegt het Verslag Van Reepinghen (Uitgave van het Belgisch Staatsblad, II, blz. 420) betreffende de inleiding op een vaste dag : « In dit geval moet de beroepsakte op straffe van nietigheid de aanduiding inhouden van de middelen waarop het rechtsmiddel is gesteund (hiervoor werd reeds gezegd dat nieuwe vorderingen mogen ingediend worden voor de eerste maal in beroep (art. 807). Zij moeten in dit geval in de akte van beroep voorkomen (...) Die snelle rechtspleging kan enkel aangewend worden in bepaalde aangelegenheden die ofwel

door hun aard dringend zijn of normaal geen lange debatten vergen. Artikel 1063 geeft de opsomming van die zaken. De regel werd ook gesteld voor de beslissingen alvorens recht te spreken en voor de vonnissen van echtscheiding en scheiding van tafel en bed. Onnodig te zeggen dat het de partijen nochtans toegelaten is in gemeen overleg over te gaan tot de gewone rechtspleging. Ongetwijfeld is de toepassing van artikel 1063 niet voorgeschreven op straffe van nietigheid, maar, zo de zaak behoort tot de categorie van die welke in het artikel zijn bepaald en er onder de partijen geen overeenstemming bestaat om tot de gewone rechtspleging over te gaan, dan moet de eiser in beroep, overeenkomstig artikel 1057, op straffe van nietigheid zijn grieven mededelen in de beroepsakte. De regel die is gesteld in artikel 1063 houdt dus onrechtstreeks een sanctie in, tenminste in het begin. Indien de eiser in beroep dagvaardt voor een vaste dag, en het niet gaat om een zaak die genoemd is in artikel 1063, staat het aan de geïntimeerde vrij de toepassing van de gewone rechtspleging te vragen. »

Zie nog Cass., 3 juni 1971, *Arr. Cass.*, 1971, 981 : het middel afgeleid uit de schending van de artt. 1057, 7° en 1063, op grond dat de akte van hoger beroep de plaats, de dag en het uur van verschijning niet vermeldt in een geval waarin art. 1063 het voorschrijft, raakt de openbare orde niet en kan niet voor het Hof van Cassatie opgeworpen worden als het niet aan de feitenrechter is voorgelegd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

9e Kamer. — 19 oktober 1972.

Voorzitter : M. Liard.

Raadsheren : M.M. Grenez en Boon.

Advocaten : Mrs. Nelis en Francine De Grave.

1. **Nietigheid van beroepsakte. — Art. 1063, 4°, 1057, 7°, 861, 862, par. 1, 1° en par. 2 G.W.**
2. **Nietigheid van akte van revendikatie t.o.v. in beslag genomen goederen. — Art. 1514 G.W.**
3. **Bevoegdheid van de beslagrechter. — Art. 1395, 1489 G.W.**

1. *Een dagvaarding tot verklaring van verschijning binnen de 8 dagen en tot verschijning na deze gedane verklaring is geldig overeenkomstig art. 1063 Ger. Wb.*

Vergeefse inroeping van art. 862 par. 1 1° en par. 2 Ger. Wb., vermits het aangeklaagde verzuim geenszins op de niet-naleving van de termijn doch uitsluitend op de niet-vermelding van de dagstelling betrekking heeft.

2. *Het bezit is uiteraard dubbelzinnig zo de beslagene dezelfde woonplaats heeft als de eisers in revendikatie, zonder afscheiding der respectieve bewoningen met de daaraan inherente vermenging hunner roerende goederen.*

3. *De beslagrechter is bevoegd om te oordelen betreffende de vordering tot schadevergoeding ingesteld door eiser in revendikatie (art. 1395, 1489 Ger. Wb.).*

Van Gompel-Kerremans t./ Nuytten en Buyck.

Gezien in eensluidend afschrift de beschikking van de beslagrechter in de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, de dato 18 november 1971, tegen dewelke op 7 december 1971, bij verzoekschrift, een naar termijn regelmatig beroep werd ingesteld ;

Aangezien de verstekmakende partij Van Gompel Eugène niet gedagvaard werd tegen de zitting waarop de zaak was bepaald, en er derhalve bij toepassing van artikel 752

geen arrest kan verleend worden dat ten aanzien van alle partijen geacht wordt op tegenspraak te zijn gewezen ;

Wat de ingeroepen nietigheid van de beroepsakte betreft :

Aangezien eerste geïntimeerde de nietigheid der beroepsakte inroept, om reden :

1) de minimumtermijn van acht dagen voor de dagvaarding in beroep werd niet geëerbiedigd,

2) de dag en het uur van verschijning werden niet vermeld, zoals vereist door artikels 1063, 4° (niet 1063, 7° zoals verkeerdelijk in de besluiten vermeld) en 1057, 7° van het Gerechtelijk Wetboek ;

Aangezien de beroepsakte vermeldt dat de gedaagden in hoger beroep zullen dienen te verschijnen « nadat zij binnen de termijn van acht dagen... verklaring van verschijning zullen gedaan hebben » zodat de minimumtermijn van acht dagen voor de verschijning werd geëerbiedigd ;

Aangezien, zo anderdeels artikel 1063, 4° van het Gerechtelijk Wetboek in zaken van middelen tot tenuitvoerlegging inderdaad voorschrijft dat ondermeer de dag en het uur van verschijning vermeld worden en zulks luidens artikel 1057, 7° op straffe van nietigheid dient te geschieden, de nietigheid terzake, bij ontstentenis van bewijs van de door artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek vereiste belangenschade, niet wordt opgelopen ;

Aangezien eerste geïntimeerde, om de toepassing van artikel 861 van het Gerechtelijk Wetboek te ontzenuwen, tevergeefs de bepalingen van artikel 862 § 1, 1° en § 2 inroept, luidens dewelke de regel van artikel 861 niet geldt voor een verzuim of een onregelmatigheid betreffende de termijnen op straffe van verval of van nietigheid voorgeschreven — in welk geval van nietigheid ambtshalve dient uitgesproken te worden, — vermits het aangeklaagde verzuim geenszins op de niet-naleving van de termijn doch uitsluitend op de niet-vermelding van de dagstelling betrekking heeft ;

Aangezien, waar artikel 862 § 1, 1° van het Gerechtelijk Wetboek, hoewel artikel 1057, 7° zowel de vermelding van de termijn als de dagstelling voorziet, enkel het verzuim van vermelding van of de onregelmatigheid betreffende de termijn aan de toepassing van artikel 861 onttrekt, appellanten zich terecht op dit laatste artikel beroepen ;

Aangezien het beroep dan ook regelmatig is naar vorm ;

Wat de ontvankelijkheid betreft :

Aangezien in eerste aanleg tegen tweede geïntimeerde, gerechtsdeurwaarder Buyck, aan dewelke bij toepassing van artikel 1514 van het Gerechtelijk Wetboek enkel het verzet tegen de verkoop werd betekend, geen vordering werd ingesteld, en het beroep wat hem betreft dan ook onontvankelijk is ;

Ten gronde :

Aangezien de eerste rechter terecht heeft vastgesteld dat, waar de eisers in revendicatie zich in het inleidend exploit hebben beroepen op hun bezit, de nietigheid, voorzien door artikel 1514 van het Gerechtelijk Wetboek bij ontstentenis van vermelding van de bewijzen van eigenendom in de dagvaarding, terzake niet geldt ;

Aangezien de eerste rechter ook oordeelkundig heeft overwogen dat het bezit, dat terzake enkel ter sprake komt, uiteraard dubbelzinnig is, vermits de beslagene dezelfde woonplaats had als de eisers in revendicatie, zonder afscheiding der respectieve bewoningen, met de daaraan inherente vermenging hunner roerende goederen ;

Aangezien de eerste rechter zich echter ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om te oordelen betreffende

de vordering in schadevergoeding, ingesteld door de eisende partijen;

Aangezien artikel 1395 van het Gerechtelijk Wetboek, in de beschikking aangehaald, naar de regels van het kortgeding verwijst ten aanzien van de instelling en de behandeling der vordering, doch het geen omschrijving geeft van de bevoegdheid van de beslagrechter, welke bevoegdheid vastgesteld wordt in het vijfde deel van voormeld wetboek, onder meer in artikel 1489, naar luid waarvan «de beschikking van de beslagrechter geen nadeel toebrengt aan de zaak zelf», hetgeen niet uitsluit dat de beslagrechter kennis mag nemen van een vordering, die de zaak zelf niet betreft doch enkel verband houdt met de gedwongen tenuitvoerlegging, zoals dit het geval is met de vordering tot schadevergoeding;

Aangezien echter de ongegrondheid van de vordering tot revindicatie zelf, de ongegrondheid van de eis in schadevergoeding medebrengt;

Aangezien, wat de tegenvordering betreft, de eerste rechter deze oordeelkundig als ongegrond heeft afgewezen, vermits, in aanmerking genomen de redenen om dewelke de revindicatie dient afgewezen te worden, de desbetreffende eis geenszins een teregend en roekeloos karakter vertoont;

Om deze redenen,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak tegenover eerste en tweede geïntimeerde en bij verstek tegenover derde geïntimeerde, Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere, meer omvattende of strijdige besluiten verwerpend;

Verklaart het beroep, voor zover het gericht is tegen tweede geïntimeerde onontvankelijk;

Ontvangt het beroep voor het overige en rechtdoende binnen de perken ervan;

Doet de aangevochten beschikking teniet, enkel voor zover de beslagrechter zich onbevoegd verklaarde om kennis te nemen van de eis in schadevergoeding, gesteld door oorspronkelijke aanleggers;

Verklaart zich bevoegd;

Verklaart de vordering onder dat oogpunt onvankelijk doch ongegrond; wijst oorspronkelijke aanleggers ervan af;

Bevestigt de aangevochten beslissing voor het overige; Veroordeelt appellanten tot de beroepskosten, met, ten voordele van eerste en tweede geïntimeerden een gezamenlijke rechtsplegingsvergoeding van 2.200 fr., de overige beroepskosten, tot op heden, aan de zijde van appellanten begroot tot de som van 4.075 fr.

ARBEIDSHOF TE BRUSSEL

Afdeling Antwerpen.

7e Kamer. — 23 november 1972.

Voorzitter : M. H. Coremans.

Raadsheren : MM. R. De Groote en E. Baudet.

Advocaat-generaal : M. O. De Leye.

Advocaten : Mr. M. Lesthaeghe en Mr. K. Dockx.

Arbeidsongevallen. — Vergoeding. — Toepassing in de tijd van maximumbasisloon.

Of een ongeval aanleiding geeft tot de toepassing van de arbeidsongevallenwet, moet beoordeeld worden aan de hand van de wet die ten tijde van het ongeval geldt. Voor de berekening van de vergoedingen en meer bepaald voor het toepassen van de maximumgrens in-

zake basisloon gelden de bepalingen die toepasselijk zijn op het ogenblik waarop zij verschuldigd zijn geworden, indien zij alsdan nog niet definitief waren vastgesteld.

La Belgique industrielle t. / Scheerens.

Het hoger beroep is gericht tegen vorengenoemd vonnis van 26 juni 1972 in zoverre het, recht doende over de gevolgen van het arbeidsongeval waarvan wijlen Theophil Gorris, in leven echtgenoot van gedaagde in hoger beroep, op 20 november 1970 het slachtoffer was, met toepassing van artikel 39 van de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 met ingang van 1 januari 1972 de wettelijke vergoedingen vaststelt op grond van een basisloon beperkt op 300.000 fr.

Eiseres in hoger beroep houdt voor dat, ook voor de periode na 1 januari 1972, het basisloon, met toepassing van artikel 6 van de op 28 september 1931 gecoördineerde algemene arbeidsongevallenwet, dient beperkt te blijven op 200.000 fr., gezien de rechten van gedaagde in hoger beroep opengevallen zijn op de datum van het overlijden, dit is 20 november 1970, en deze rechten niet voor wijziging vatbaar zijn in de toekomst. Om de niet-retroactiviteit van de wet van 10 april 1971 aan te tonen, wijst eiseres in hoger beroep op artikel 4 van het koninklijk besluit van 21 december 1971 betreffende de bijslagen en de sociale bijstand verleend door het Fonds voor arbeidsongevallen.

Niet tegengesproken is dat het loon van het arbeidsslachtoffer in de betreffende referteperiode meer dan 300.000 fr. bedroeg. Niet tegengesproken is ook dat het recht op de wettelijke vergoeding in zijn al dan niet bestaan moet beoordeeld worden aan de hand van de wetgeving die geldt ten tijde van het feit dat tot de aanspraak aanleiding geeft. Bevestiging daarvan wordt trouwens gevonden in het door eiseres in hoger beroep geciteerde, doch onjuist aangevoerde, artikel 4 van het koninklijk besluit van 21 december 1971 waarbij, in uitvoering van artikel 58, § 1, 7° en 8°, van de wet van 10 april 1971, lastens het Fonds voor arbeidsongevallen — en niet lastens de werkgever — bij wege van overheids- tegemoetkoming een bijzondere bijslag wordt toegekend zo het bewijs geleverd wordt dat het ongeval, op het ogenblik van het schadelijk feit, geen aanleiding gaf tot schadeloosstelling als arbeidsongeval of als ongeval op de weg naar en van het werk, terwijl de toepassing van de nieuwe wet van 10 april 1971 tot de toekenning van een rente zou geleid hebben. Niet betwist is dat de wet ten tijde van het schadeverwekkend feit een recht op vergoeding toekende aan gedaagde in hoger beroep alsmede aan de minderjarige kinderen van het arbeidsslachtoffer.

Wat nu betreft de regeling van de uit het schadeverwekkend feit voortvloeiende vergoedingen, staat het vast dat de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, op grond van haar artikel 6, van openbare orde is. Van openbare orde zijnde hoort het, bij afwezigheid van anders luidende wetsbepaling, de wet van bij haar inwerkingtreding op 1 januari 1972 onmiddellijk toe te passen ook, zoals door de rechtsspraak reeds is vastgesteld, voor het berekenen van de vergoedingen die voortvloeien uit een arbeidsongeval dat, zoals ter zake, zich vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet heeft voorgedaan, voor zover bedoelde vergoedingen nog niet definitief vastgesteld zijn, wat ter zake door de lopende betwisting kennelijk is aangetoond (Cass. 21 oktober 1966, Pas. 1967, I, 243). Dit besluit is niet in strijd met de door eiseres in hoger beroep aangevoerde rechtsspraak betreffende een beslissing over de in aanmerking te nemen dag voor het berekenen van de renteuitkering in kapitaal, rechtsspraak die in deze trouwens niet dienende is.

Om deze redenen,

Het Arbeidshof,

(...)

Ontvangt het hoger beroep, verklaart het zonder grond, bevestigt dienvolgens het aangevochten vonnis ;

Legt de kosten van het geding ten laste van eiseres in hoger beroep, in haren hoofde niet begroot, in hoofde van gedaagde in hoger beroep begroot op 2.640 fr., zijnde de rechtsplegingsvergoeding.

NOOT. — In tegengestelde zin : Arbeidsrechtbank Brussel 7 juli 1972, J.T. 1972, 609 ; voor niet-dodelijk arbeidsongeval zie in dezelfde zin : Arbeidshof Brussel, afdeling Antwerpen, 22 juni en 26 oktober 1972, R.W. 1972-1973, kol. 370 en 723, en Arbeidsrechtbank Hoei, 17 mei 1972, J.T. 1972, 610.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 16 juni 1972.

Voorzitter M. H. Soenens.

Raadsheren : MM. de Clercq en Desplenter.

Openbaar Ministerie : M. Stévigny.

Advocaten : Mrs. Vandenbroecke loco Kluyskens,

P. Verhaegen en J. Fredericq.

Inkomstenbelastingen. — Bezoldigden en loontrekkers. — Vergoeding wegens tijdelijke werkongeschiktheid. — Wegens bestendige ongeschiktheid.

Voor de personen bedoeld in art. 20, 2° W.I.B. (loontrekkers en bezoldigden) zijn de vergoedingen tot herstel van een derving van hun bezoldigingen enkel belastbaar wanneer zij het herstel van een bestendige derving van bezoldigingen uitmaken. Vergoedingen tot herstel van een tijdelijke derving van inkomsten zijn niet belastbaar.

Wanneer de vergoeding tot herstel van een bestendige derving van bezoldigingen in kapitaal wordt uitbetaald, is de omzettingsrente belastbaar vanaf de datum van betaling of van toekenning van het bedrag dat de rente vormt, ook indien deze betaling in de vorm van voorschotten gebeurt.

De Bock t. / Belgische Staat.

Overwegende dat requirant de belastbaarheid van zijn vergoeding wegens tijdelijke werkongeschiktheid voor het aanslagjaar 1967 in zijn bezwaarschrift betwist heeft ;

dat de directeur in de bestreden beslissing, ambtshalve de belastbaarheid van de vergoedingen wegens tijdelijke werkongeschiktheid onderzocht heeft ;

dat requirant, in zijn fiscaal verhaal, geen nieuwe eis stelt wanneer hij inroept dat een vergoeding wegens tijdelijke loonderving die uitbetaald wordt door iemand anders dan de werkgever of diens gesubrogeerde, volgens geen enkele wettekst belastbaar is ;

dat requirant immers aldus slechts een punt betwist waarover de directeur ambtshalve uitspraak gedaan heeft ;

Overwegende dat, wat de personen betreft die — zoals requirant — onder art. 20, 2 W.I.B. bedoeld zijn, de vergoedingen die het herstel van een derving van hun bezoldigingen uitmaken, uitsluitend ingevolge art. 26, 2 W.I.B. belastbaar zijn en dus slechts wanneer zij het herstel van een bestendige derving van bezoldigingen uitmaken (Cass. 14 dec. 1964 Pas. 1965/1/370 ; Cass. 22.7.1969 J.P.D.F.F. p. 246) ;

dat de vergoedingen die requirant van de verzekeraar ontvangen heeft wegens tijdelijke derving van inkomsten

tengevolge van het ongeval in 1960, dat buiten elk dienstverband plaats had, dus niet belastbaar zijn ;

dat aldus, zowel de 138.594 F (schadevergoeding wegens tijdelijke werkongeschiktheid na aftrekking van de hierna vermelde uitkering van de mutualiteit) die in de betwiste aanslag opgenomen werden, als de 127.529 F (uitkeringen gedaan door de mutualiteit) en de 1.996 F (interessen betrekking hebbend op de vergoeding wegens tijdelijke werkongeschiktheid) die de directeur in de bestreden beslissing belastbaar gesteld heeft voor het aanslagjaar 1967, niet belastbaar zijn ;

Overwegende dat requirant, tegenover de herberekening van de betwiste aanslag die de Administratie aan het Hof overlegt, voorhoudt dat de voorschotten van 100.000 fr. en 150.000 fr. die respectievelijk in 1963 en 1965 uitbetaald werden, betrekking hebben op de toen vaststaande schade wegens tijdelijke werkongeschiktheid en de toen reeds gedane uitgaven zodat, voor het aanslagjaar 1967, slechts de uitkering van het saldo der totale schadevergoeding die in 1966 gedaan werd (435.580 fr.) in aanmerking komt, na aftrekking van de niet belastbare morele schade van 200.000 fr. — dit is dus voor 235.580 fr.

dat volgens requirant, aldus, alhoewel de vergoeding voor blijvende werkongeschiktheid op 310.440 fr. vastgesteld werd, enkel de omzettingsrente van het voormeld bedrag van 235.580 belastbaar is (2.355 fr. d.i. 1 % ingevolge art. 92 § 1, 3° W.I.B. en art. 57 K.B. uitvoering W.I.B.) in plaats van de door de Administratie aangerekende 3.104 fr. (1 % op 310.440 fr.) ;

Overwegende evenwel dat, naar luid van art. 92 § 2 W.I.B., de omzettingsrente belast wordt vanaf de datum van betaling of van toekenning van het bedrag dat de rente vormt ;

dat het bedrag van 310.440 fr. — zijnde de schadevergoeding wegens bestendige werkonbekwaamheid — eerst definitief bepaald en toegekend werd in het arrest van dit Hof dd. 25 feb. 1966 ;

dat de omzettingsrente van dit bedrag eerst op deze datum kon berekend worden en dus slechts vanaf deze datum belastbaar is ;

dat de stelling van requirant overigens tot het ongerijmd besluit leidt dat, ingeval de schadevergoeding wegens bestendige werkonbekwaamheid vóór het eindvonnis provisioneel volledig vereffend wordt, er geen belastbare omzettingsrente meer zou bestaan en art. 92 W.I.B. zonder toepassing wordt ;

dat de omzettingsrente aldus terecht door de Administratie op 3.104 fr. bepaald werd ;

Om deze redenen,

Het Hof,

ontvangt het verhaal : verklaart het gegrond ;
Zegt voor recht dat de hoger aangehaalde bedragen van 138.594 fr., 127.529 fr. en 1.996 fr. niet belastbaar zijn ;
beveelt de herberekening van de betwiste aanslag, rekening houdende met deze gegevens ;

Veroordeelt de Belgische Staat, Ministerie van Financiën, tot terugbetaling van het gebeurlijk, uit hoofde van deze aanslag, te veel geïnde met de moratoriuminteressen ;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e Kamer. — 4 januari 1973.

Voorzitter : M. Rommel.

Rechters : MM. De Smet en A. Van de Meulebroucke.

Advocaten : Mrs. A. Deconinck en P. Gillon.

Onrechtmatige daad. — Schade en schadeloosstelling. — Verkeersongeval van een onderwijzer in het gesubsi-

dieerd onderwijs. — Betaling van salaris aan plaatsvervanger. — Schadelijder. — Belgische Staat. — Noodzakelijkheid van de vervanging. — Bewijs.

Een onderwijzeres in een gesubsidieerde school werd na een verkeersongeval tijdelijk vervangen. Uitgaande van het principe, dat het betalen van salaris aan plaatsvervangers een bijkomende uitgave uitmaakt en derhalve een schadepost is, en dat er tussen het ongeval en de schade een oorzakelijk verband bestaat, heeft de Belgische Staat een vordering tot schadevergoeding ingesteld tegen diegene die het ongeval veroorzaakt heeft.

Ten onrechte werpt gedaagde op, dat de Staat niet de werkgever van de onderwijzeres of van de plaatsvervanger is. Bij toepassing van art. 36 van de wet van 29 mei 1959 draagt de Staat de weddelast: hij is de schadelijder die de last draagt de bijkomende uitgave te betalen.

De Staat moet echter bewijzen, dat de vervanging noodzakelijk was, nl. dat de onderwijzeres zodanige letsels heeft opgelopen dat zij haar taak niet op normale wijze kon waarnemen gedurende de periode waarvoor een salaris aan de vervanger werd uitgekeerd.

Belgische Staat t. / N.V. Delta Lloyd.

1. De vordering strekt tot veroordeling van verweerster in betaling van 26.431 met de vergoedende rente vanaf 26 januari 1971, de gerechtelijke rente en de kosten van het geding, inbegrepen de rechtsplegingsvergoeding.

Zij staat in verband met het feit dat eiser er toe gehouden was wedde uit te betalen aan Goddaer Beatrice die in de periode 27.1.71 tot 2.4.71 Eggermont Hilda, als kleuter-onderwijzeres vervangen heeft, daar laatstgenoemde ingevolge een verkeersongeval, veroorzaakt door een verzekerde van verweerster, gedurende dezelfde periode in de onmogelijkheid zou geweest zijn les te geven.

Eiser steunt zijn vordering, volgens de termen van de dagvaarding, op de subrogatie van haar aangestelde en op art. 1382 B.W.

2. Verweerster ontkent niet dat zij er toe gehouden is aan derde-personen de schade te vergoeden die zij opgelopen hebben ingevolge de fout die haar verzekerde, Huyghe Jaak, beging op 26 januari 1971.

Zij stelt echter dat de vordering van eiser ongegrond is omdat enerzijds de Staat niet gesubrogeerd is in de rechten van Goddaer Beatrice, die als plaatsvervangster optrad in het gesubsidieerd vrij onderwijs, anderzijds omdat elke werkgever het risico neemt wedde te moeten uitbetalen aan iemand die afwezig kan zijn van dienst tengevolge van om het even welke oorzaak, m.a.w. omdat het oorzakelijk verband tussen fout en schade niet bewezen is.

3. Eiser aanvaardt de opmerking van verweerster omtrent de subrogatiegrond en verklaart in conclusie dd. 13.9.72 zijn vordering alleen te steunen op art. 1382 B.W.

Hij verwijst naar de arresten van het Hof van Cassatie dd. 25 maart 1957 en 24 september 1951, alsook naar een arrest van het Hof van Beroep te Brussel dd. 13 mei 1969, die het principe poneren dat het uitbetalen van wedde aan plaatsvervangers in het onderwijs een bijkomende uitgave betekent en derhalve een schadepost is; tussen die schade en het ongeval, dat de titularis-leerkracht belet zijn normale bedrijvigheid uit te oefenen, bestaat een oorzakelijk verband.

4. Impliciet aanvaardt verweerster in haar conclusies dd. 19 oktober 1972 dat principe, maar zij houdt voor dat die stelling terzake niet kan toegepast worden omdat eiser niet de werkgever is van de titularis-leerkracht of van de plaatsvervangende leerkracht.

Deze zienswijze is fout. In een dienstcontract is het

element loon of wedde essentieel, doch het is niet essentieel dat het loon of de wedde betaald wordt door de werkgever zelf. Wat het vrij onderwijs betreft, heeft de inrichtende macht in principe de verplichting de wedden van de door haar benoemde leerkrachten te betalen, maar in toepassing van art. 36 van de Wet van 29 mei 1959 (Schoolpact) draagt de Staat de weddelast.

Indien de werkgever tengevolge van de invaliditeit van zijn ondergeschikte tot grotere uitgaven genoopt is om in diens vervanging te voorzien, zal deze vermeerdering van uitgaven als schade uit onrechtmatige daad moeten vergoed worden (Ronse, A.P.R., nr. 1011). De schadelijder is degene die de last draagt de meerdere uitgaven te betalen, terzake de Belgische Staat.

5. Indien de Belgische Staat wil slagen in zijn vordering, dan moet hij in de eerste plaats bewijzen dat de dienst (het onderwijs in de kwestige school) zou verstoord geweest zijn bij niet vervanging van het slachtoffer van het door partijen bedoelde verkeersongeval, m.a.w. dat de vervanging noodzakelijk was.

Dit bewijs werd tot hertoe nog niet geleverd. Het blijkt inderdaad nog niet dat Eggermont Hilda (titularis-onderwijzer) in dergelijke mate gekwetst was dat het haar onmogelijk was haar onderwijstaak op normale wijze waar te nemen gedurende de periode voor dewelke wedde werd uitbetaald aan Goddaer Beatrice.

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op art. 2, 24, 37 en 41 van de taalwet van 15 juni 1935,

Rechtdoende op tegenspraak,

Alle verdere en strijdige conclusies van de hand wijzend, Verklaart de vordering toelaatbaar, doch vooraleer ten gronde te statueren,

Legt aan eiser op het bewijs voor te brengen dat Eggermont Hilda een dergelijke graad van werkonbekwaamheid had opgelopen dat het haar gedurende de periode, voor dewelke wedde werd uitbetaald aan Goddaer Beatrice, onmogelijk was haar onderwijstaak op normale wijze te vervullen.

Kosten voorbehouden.

Verzendt de zaak naar de bijzondere rol.

NOOT. — Wanneer een onderwijzeres van de Staat ten gevolge van een onrechtmatige daad van een derde een arbeidsongeschiktheid heeft opgelopen en zij overeenkomstig haar statuut tijdens die ongeschiktheid haar salaris blijft ontvangen, terwijl de Staat om de dienst naar behoren te verzekeren een tijdelijke vervanger heeft moeten aanstellen, dan levert de bijkomende uitgave die uit de indienstneming van een plaatsvervanger voortvloeit, een schade op, die haar oorzaak niet vindt in het statuut van het slachtoffer, maar wel in de schuld van de derde (Cass., 12 februari 1971, Arr. Cass., 1971, 562, Pas., 1971, I, 534; dit arrest vernietigt Hof Brussel, 15 januari 1969, Pas., 1969, II, 97).

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP
RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

**Overzicht van de Rechtspraak der
Rechtbank van Koophandel te St.-Niklaas
door Ere-Voorzitter A. Cloquet
(vervolg van nr. 28)**

Faillissement

*52. Voorrecht van de onbetaalde verkoper van bedrijfs-
uitrustingsmaterieel — Voorrecht van de op de handelszaak
pand hebbende schuldeiser — Samenloop.*

Tweede geval.

In dit geschil heeft de rechtbank de voorrang toegekend aan de pandhouder, omdat deze laatste niet kon weten dat de verkoper het nodige niet had gedaan om zijn voorrecht te behouden tenzij na het stellen van het pand.

« Overwegende dat de verkoper van de wagen, de Garage Tempo, zijn voorrecht op de verkochte zaak heeft bewaard ten gevolge van de neerlegging van de kopie van de factuur ter griffie ;

« dat hij dit voorrecht heeft afgestaan aan de N.V. GMACC, bij wijze van subrogatie in alle rechten en voorrechten van de verkoper ;

« Overwegende dat de GMACC in het faillissement van de P.V.B.A. Transport Waasland een schuldvordering heeft ingediend, belopende 84.960 fr., vertegenwoordigende vermoedelijk het bedrag van de nog te vervallen wissels op het financieringscontract ;

« Overwegende dat de wagen zich nog in de boedel bevond bij de faillietverklaring ;

« dat de wagen door de curator te gelde gemaakt werd voor de som van 50.000 fr. ;

« Overwegende dat zowel eiseres als de GMACC beweren recht te hebben op die som ;

« dat eiseres zich beroept op haar pandrecht op de handelszaak, terwijl de GMACC zich beroept op het voorrecht van de onbetaalde verkoper ;

« Overwegende dat de partijen voorzichtig zouden gehandeld hebben door de GMACC in het geding te roepen om het vonnis aan haar tegenstelbaar te doen verklaren ;

« dat het de rechter niet toegelaten is de oproeping in het geding te bevelen (Ger. W., art. 811) ;

« dat het voor genoemde firma mogelijk blijft tegen het vonnis in derdenverzet te komen ;

« Overwegende dat ten deze de voorrang dient te worden toegekend aan het voorrecht van eiseres, als pandhoudende schuldeiseres ;

« dat art. 23, lid 1, Hypotheekwet bepaalt dat de pandhoudende schuldeiser de voorkeur heeft boven de verkoper van het roerend voorwerp, tenzij hij bij de ontvangst wist dat de prijs ervan nog verschuldigd was (Cass., 10 november 1967, J.7., 1968, 61, met noot van Kirkpatrick) ;

« dat de curator niet betwist dat de auto reeds in het bezit van de P.V.B.A. Transport Waasland gesteld was, toen naderhand de factuur door de verkoper ter griffie werd neergelegd ;

« dat de pandhoudende schuldeiser derhalve op het ogenblik dat de wagen in het bezit van de gefailleerde kwam, niet kon weten, dat de prijs ervan nog niet of niet volledig gekweten was ;

« dat de curator ook niet bewijst noch zelfs beweert, dat eiseres op welke andere wijze ook, het gebrek aan betaling kende of moest kennen. »

(Bank van Brussel t./ Faill. Transport Waasland, 25 mei 1971).

§ 7. Algemene voorrechten.

53. Voorrecht van de werknemer — Interests — Gerechtskosten.

Een arbeider vroeg de opneming van zijn schuldvordering

in het algemeen bevoorrecht passief van het faillissement van zijn werkgever, niet alleen voor de bedragen van zijn achterstallig loon en van de hem toekomende opzeggingsvergoeding, maar ook voor de daarop vervallen interesten en voor de gerechtskosten m.b.t. het geding dat hij tegen de werkgever vóór de faillietverklaring had ingeleid om betaling van zijn tegoed te bekomen. De rechtbank weigert de interesten in het bevoorrechte passief op te nemen : ze kunnen slechts in het gewone passief opgenomen worden. De kwestie van de gerechtskosten werd supra, nr. 41 behandeld.

(Strybos t./ Faill. Demisco, 7 april 1970).

54. Vergoeding van een arbeider wegens ziekte — Geen voorrecht.

« Overwegende dat eiser zijn opneming vordert in het bevoorrechte passief voor de som van 5.280 fr., als vergoeding tijdens een ziekte die drie maanden heeft geduurd ;

« Overwegende dat de vergoeding in principe aan eiser diende uitbetaald te worden door het Ziekenfonds ;

« doch dat dit fonds de vergoeding wegens ziekte niet heeft betaald, omdat de gefailleerde in gebreke gebleven was het fonds in staat te stellen de inlichtingenfiche over te maken ;

« Overwegende dat de vergoeding, verschuldigd aan de werknemer uit hoofde van ziekte, niet kan gelijkgesteld worden met het loon dat naar luid van art. 19-4° Hypotheekwet bevoorrecht is ;

« Overwegende dat de enige grond die de curator aanvoert om de aanvraag van voorrecht te beamen, de gelijkstelling is van de gevorderde ziektevergoeding met de wegens contractbreuk verschuldigde vergoeding ;

« dat het niet geoorloofd is inzake voorrechten — die beperkend dienen geïnterpreteerd te worden — de niet-nakoming van een enkele verplichting gelijk te stellen met verbreking van heel het contract ;

« Overwegende dat de gevorderde vergoeding ook niet kan gelijkgesteld worden met loon ;

« dat de vergoeding wegens werkloosheid niet kan gelijkgesteld worden met loon ;

« dat er niet minder reden bestaat tot uitsluiting van het voorrecht voor een ziekteverlofvergoeding dan in geval van werkloosheid ;

« Overwegende dat de wet op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit strafrechtelijke sancties stelt tegen de werkgever die verzuimt de nodige bescheiden af te leveren waaruit het recht van de werkgever op de verzekering moet blijken ;

« dat er noch naast die bepalingen, noch elders in de wet, een voorrecht werd ingesteld ten voordele van de belanghebbende werknemer. »

(Bruyneel t./ Faill. Haertjens, 1 juni 1971).

55. Handelsvertegenwoordiger — Uitwinningsvergoeding — Geen voorrecht.

Een handelsvertegenwoordiger vroeg om als bevoorrechte schuldeiser in het passief van het faillissement van zijn committent opgenomen te worden, o.m. voor het bedrag van de uitwinningsvergoeding (art. 15 van de wet van 30 juli 1963). De rechtbank oordeelde als volgt :

« Overwegende dat de uitwinningsvergoeding niet met loon gelijk te stellen is en derhalve, bij gebrek aan een uitdrukkelijke bepaling van de wet, niet bevoorrecht is. »

(Denamur t./ Faill. N.V. Ets. Colyn).

Hoofdstuk VI.

Wisselbrieven - Bankverrichtingen

56. Rekening-courant.

De inschrijving van een schuldvordering in een lopende

rekening brengt het verlies mee van het voorrecht dat aan de schuldvordering kan verbonden zijn (zie supra, nr. 43).

57. Globale wissel — Onderliggende overeenkomst — Aankoop op krediet, onderworpen aan de wet van 9 juli 1957 — Schadevergoeding van 10% in geval van onmiddellijke eisbaarheid van de schuld.

De financieringsinstelling Financia had de aankoop van een wagen door de echtgenoten Rottier gefinancierd. De verkoper had zijn voorrecht bewaard door de kopie van de factuur op de griffie neer te leggen. Hij had Financia in zijn rechten gesubrogeerd. Rottier had een globaal orderbriefje geaccepteerd en zijn echtgenote had het geavaliseerd. Toen de schuldenaars de termijnen niet naleefden, dagvaardde Financia hen op grond van het orderbriefje; zij vroeg tevens betaling van een vergoeding van 10% van het oorspronkelijk bedrag van het orderbriefje als schadevergoeding. De rechtbank heeft geoordeeld dat het beding waarop Financia steunde, buiten het veld van de cambiale overeenkomst viel.

« Overwegende dat eiseres bovendien vraagt dat haar schuldvordering vermeerderd wordt met een som van 3.623 fr.;

« dat die vraag steunt op art. 10 van de algemene voorwaarden van eiseres naar luid waarvan 'in alle gevallen van onmiddellijke opeisbaarheid door Financia op het nog verschuldigde saldo een schadevergoeding van 10% zal mogen aangerekend worden' (...);

« Overwegende dat de vordering gehaseerd is op de cambiale verbintenis van verweerders en niet op de onderliggende schuld;

« dat de bedingen van de onderlinge overeenkomst niet toepasselijk zijn op de cambiale schuld;

« dat eiseres niet tegelijk de voordelen van beide vormen van de schuld mag opeisen, aangezien beide door met elkaar niet verenigbare rechtsregelen beheerst worden, met name wat de toekenning van termijnen van respijt betreft;

« Overwegende dat het betwistbaar is of eiseres in de plaats werd gesteld van de verkoper, op een tegenover de massa tegenstelbare wijze — bij gebreke aan naleving van art. 1690 B.W. — voor andere rechten dan de conventionele subrogatie, die slechts de voorgeschoten bedragen betreft en geen andere rechtsverhoudingen;

« Overwegende dat indien eiseres verweerders gedagvaard had op basis van de onderliggende overeenkomst, niets uitsluit dat de rechter aan verweerders termijnen van respijt zou verleend hebben, in welk geval er geen sprake had kunnen zijn van een te late betaling, noch derhalve van een boete wegens een dergelijke tardiviteit.»

(Financia t./ Rottier en Marin, 10 maart 1970)

58. Bankkaart. — Plotse weigering van vernieuwing. — Eventuele reden om termijnen van respijt toe te staan.

« Overwegende dat vaststaat dat eiseres aan verweerder een G-kaart heeft afgeleverd op 1 augustus 1969, die hem toeliet voor een bedrag van 25.000 fr. van eiseres krediet te bekomen;

« Overwegende dat eiseres weliswaar die toelating niet heeft vernieuwd, maar zij niet bewijst vóór 1 augustus 1970 er bij verweerder over geklaagd te hebben dat zijn debetsaldo 25.000 fr. overschreed, of hem vóór 1 augustus 1970 te hebben laten weten dat de G-kaart voor hem niet zou vernieuwd worden;

Overwegende dat verweerder door dit feit en in de omstandigheden van de zaak te goeder trouw kan gemeend hebben, dat de Bank genoegzaam vertrouwen in hem stelde om niet zonder een degelijke vooropzegging het te zijner beschikking gestelde bedrag terug te eisen.»

De rechtbank staat de schuldenaar toe zijn schuld van 43.000 fr. te kwijten met betalingen van 1.000 fr. per week.

59. Saldo van een globale waarborgwissel. — Verplichtingen van de houder van de wissel die gesubrogeerd is in de rechten en verbintenissen van de trekker, in verband met zijn verhaal tegen de trekker. — Verbintenissen gemeen aan de cambiale en aan de onderliggende overeenkomst.

Eiseres had de aankoop van een vrachtwagen gefinancierd en een waarborgwissel laten trekken op de koper voor een bedrag van 878.682 fr. Zij had verder als voorwaarde van haar tussenkomst als financieringsinstelling geëist dat de verkoper er zich toe verbond de vrachtwagen eventueel terug in te kopen voor de volgende prijs: 65% van de oorspronkelijke prijs in de eerste twaalf maanden; 50% in de periode tussen de 12e en de 24e maand; 40% in de periode tussen de 24e en de 36e maand. Als de koper failliet ging en de vrachtwagen zich nog in de boedel bevond, zou eiseres op die wijze zeker zijn dat de wagen niet voor een spotprijs te gelde gemaakt werd en dat hij minstens zou verkocht worden voor een prijs, die zou overeenkomen met het bedrag van haar schuldvordering. De koper werd op 2 mei 1967 failliet verklaard en was op dat ogenblik nog 242.626 fr. op het bedrag van de wissel verschuldigd. De vrachtwagen was nog in de boedel, doch in een erbarmelijke staat, omdat hij zonder de minste verzorging in open lucht was blijven staan. Eiseres dagvaardde de verkoper tot betaling van het saldo van de wissel. De verkoper liet gelden, dat eiseres niet de nodige voorzorgen en maatregelen had genomen om zijn rechten te vrijwaren. De rechtbank heeft dit standpunt aangenomen met de volgende overwegingen:

« Overwegende dat niet betwist wordt, dat de vrachtwagens zich op het ogenblik van de faillietverklaring in zeer slechte staat bevonden;

« Overwegende dat de vordering strekt tot het bekomen van betaling van de sommen van 242.626 fr. en 878.682 fr. door verweerster als trekker op de wissel;

« Overwegende dat verweerster bij wederzijds de veroordeling van eiseres vordert tot betaling van die zelfde bedragen wegens de fouten die eiseres tegenover haar zou gepleegd hebben door: 1) te hebben verzuimd — aldus verweerster — enig toezicht op de staat van de vrachtwagens uit te oefenen om er zich van te vergewissen dat zij in goede staat van onderhoud bewaard werden; 2) te hebben verzwegen dat de koper in gebreke was gebleven de beloofde termijnen te betalen; 3) haar recht niet te hebben uitgeoefend tot verbreking van de verkoop en tot terugname van de vrachtwagens, terwijl de koper nochtans sedert lang in gebreke was gebleven;

« Overwegende dat eiseres tegen het eerste verwijt (gebrek aan toezicht) terecht aanvoert, dat de wagens tot kort voor de faillietverklaring in goede staat van onderhoud schijnen gebleven te zijn, aangezien verweerster zelf er onderhoudswerken aan had uitgevoerd;

Overwegende dat eiseres op het tweede verwijt (gebrek aan bericht nopens de wanbetaling van de termijnen) antwoordt, dat alleen de avalgevers door haar dienen op de hoogte gebracht te worden bij niet-betaling van zijn schuld door de betrokkene;

« Overwegende dat dit standpunt niet juist is;

« dat de nemer van de wissel ook aan de trekker moet kennis geven van de wanbetaling (art. 45 van de eenvormige wet);

« dat bijgevolg, indien de wanbetaling van de termijnen te beschouwen is als een wanbetaling van de cambiale verbintenissen van de betrokkene, eiseres ook verweerster hiervan op de hoogte diende te brengen;

« Overwegende dat het om het derde verwijt (ontstentenis van enige vordering strekkende tot verbreking van de onderliggende verbintenis en tot terugneming van de vrachtwagen) te beoordelen, noodzakelijk is de volgende punten in herinnering te brengen;

« Overwegende dat de wissel als abstracte verbintenis principieel geen andere inhoud heeft dan hetgeen voortvloeit uit de wettelijke vermeldingen van de titel ;

« dat nochtans niets belet dat twee partijen, betrokken in de cambiale verbintenis jegens elkander, uitdrukkelijk of stilzwijgend, bepaalde voorwaarden of beperkingen stellen aan de cambiale verbintenis, welke zij uit de onderliggende overeenkomst putten ;

« dat m.a.w. sommige rechtsverhoudingen tussen de twee beschouwde partijen gemeen kunnen zijn én aan de cambiale verbintenis én aan de onderliggende overeenkomst ;

« Overwegende dat het zo is dat de financieringsinstelling, nemer van een globale waarborgwissel, de cambiale verbintenis aangaat de wissel niet in omloop te brengen, zolang de betrokkene de maandelijkse termijnen betaalt die krachtens de onderliggende overeenkomst verschuldigd zijn ;

« dat het eveneens zo is dat de sommen die door de betrokkene op grond van de onderliggende overeenkomst betaald worden, ook gelden als betalingen op de wissel en dienen toegerekend te worden op de cambiale schuld ;

« dat de toepassing van hetzelfde principe er ook toe leidt aan te nemen, dat van de cambiale schuld dient afgetrokken te worden : 1) de opbrengst van de verkoop van de vrachtwagens waarop de verkoper een voorrecht had bewaard, dat door de nemer van de wissel overgenomen werd ; 2) de opbrengst van alle andere waarborgen die eiseres van de koper-betrokkene verkregen had, bijv. onder de vorm van afgestane facturen ;

« Overwegende dat op dezelfde wijze in het onderwerpelijk geval dient aangenomen te worden, dat eiseres er zich cambiaal toe verbonden heeft de solidaire verbondenheid van verweerster niet in te roepen, wanneer zij zelf in gebreke zou blijven de door haar overgenomen rechten van de verkoper correct uit te oefenen ;

« Overwegende dat de correcte uitoefening van de rechten van verkoper door eiseres aldus in het onderwerpelijk geval voorkomt als een geldige cambiale voorwaarde, bedongen tussen trekker en nemer ;

« Overwegende dat dit des te meer dient aangenomen te worden daar, als verweerster het bedrag van de wissel zou moeten betalen in plaats van de betrokkenen, zij daarom niet terug haar rechten als verkoper zou terugvinden ;

« dat zij alleen tegen de acceptant de rechten op de terugbetaling van de som zou verwerven ;

« Overwegende dat de correcte uitvoering van de rechten van de verkoper, welke rechten door eiseres verworven zijn en tussen partijen de voorwaarde van de cambiale medeverbondenheid van verweerster zijn, eiseres verplicht tegen Provost (de koper) de verbreking van de verkoop te eisen en de teruggave van de vrachtwagens te vorderen, zodra vaststond dat Provost de maandelijkse termijnen niet regelmatig betaalde ;

« dat indien eiseres niet meende de verbreking en de teruggave te moeten vorderen, zij dan ook de medeverbondenheid van verweerster niet meer mag invoeren (vgl. De Page, VI, nr. 964, A, blz. 936, klein gedrukte tekst) ;

« Overwegende dat, ofschoon art. 2037 B.W. niet letterlijk op wisselgaranten toepasselijk is, de wisselgarant die geen bericht van de niet-betaling gekregen heeft, schadevergoeding mag eisen van diegenen die gehouden waren de kennisgeving te doen (zie L. Liebaert, *Revue de la Banque*, 1967, blz. 135 e.v., inzonderheid blz. 160, over art. 2037 en de nalatigheid van de houder) ;

« Overwegende dat indien verweerster tijdig gewaarschuwd was, zij eventueel tegen de betrokkene had kunnen handelen op grond van art. 1166 B.W. ;

« Overwegende dat verweerster aldus gerechtigd is te eisen, dat het verschuldigd saldo van de prijs verminderd

wordt met de normale waarde die dient toegeschreven te worden aan de vrachtwagens op het ogenblik waarop Provost ophield de maandelijkse termijnen te betalen, met dien verstande dat de vrachtwagens verondersteld worden in goede staat van onderhoud te zijn gebleven onder het toezicht van eiseres ;

« Overwegende dat de normale waarde van de vrachtwagens in goede staat van onderhoud derhalve dient geschat te worden op de datum die zich plaatst 16 maanden vóór de faillietverklaring, d.i. op 1 januari 1966 ;

« Overwegende dat, wat de nieuwe vrachtwagen M.K.V. betreft, verweerster zich verbonden heeft tot het wederinkopen van het voertuig voor 65 % van de prijs in de loop van de eerste 12 maanden, voor 50 % in de loop van het tweede jaar en voor 40 % in de loop van het derde jaar ;

« Overwegende dat partijen geen uitleg geven over de draagwijdte van dit beding ;

« Overwegende dat die clausule enigszins gelijkt op de beperking van aansprakelijkheid die de trekker bepaalde in andere door eiseres gefinancierde zaken (zie vonnis van 18 oktober 1966, in zake Alcredima t. / Adrians-Trigant en de verkoper Masqueller), waar deze laatste de wissel ook als aval getekend had voor beperkte percentages van : 50 % voor het eerste jaar, 40 % voor het tweede jaar en 30 % voor het derde jaar ;

« Overwegende dat de rechtbank zou dienen uitleg te bekomen nopens de kwestie of ten deze de verbintenis tot wederinkoop niet dezelfde toedracht heeft ;

« dat indien de verplichting tot wederinkoop niet de beperking van de aansprakelijkheid van verweerster beoogt, men zich mag afvragen welk nut de verbintenis tot wederinkoop tegen 65 % of tegen een minder percentage van de schuld kon bieden voor eiseres, als verweerster zou beschouwd worden als gehouden voor 100 % van de schuld ;

« Overwegende dat de rechter de partijen in de gelegenheid moet stellen zich te verklaren nopens de excepties die zij voor hem niet hadden ingeroepen (art. 774 Ger. W.) ;

« dat de partijen daarom hierna verzocht worden zich nopens het probleem nader te verklaren. »

(Alcredima t. / A.E.C. Continental, 17 februari 1970).

VREDEGERECHT TE HERK-DE-STAD

11 september 1970.

Rechter : M. H. Onclin.

Advocaten : Mrs. Y. De Coster en Gysens loco Byvoet.

Pacht. — Voorkoop. — 1) Eis tot indeplaatsstelling. — Inschrijving. — Termijn. — 2) Verkoop met splitsing van de goederen. — Zonder aanbod aan de pachter. — Miskennen van het recht tot voorkoop.

1. *De wet stelt geen vervalt termijn voor de bij art. 1778 *quinquies* B.W. (thans art. 51 *Pachtwet*) als ontvankelijkheidsvereiste voorgeschreven inschrijving van de eis tot indeplaatsstelling van de pachter.*

2. *Bij de openbare verkoping van de verpachte goederen stelde de notaris aan de pachter de vraag of hij ze wenste te kopen voor de laatste geboden prijs. Na de weigering van de pachter werden de goederen toegevoerd aan een makelaar, die verklaarde ze te kopen een deel voor en in naam van A, het overige voor en in naam van B voor de prijs van X fr.*

Na die splitsing diende een nieuw aanbod aan de pachter gedaan te worden om hem de gelegenheid te geven zijn recht van voorkoop te doen gelden voor een gedeelte van de door hem gepachte goederen. Daar

zulks niet gebeurde, werd zijn recht van voorkoop miskend.

X. t./Y.

De vordering van eiser strekt ertoe de verkoop dd. 6 juni 1969, door akte verleden voor notaris (4de verweerder) tussen eerste en tweede en derde en vijfde gedaagde betreffende een boerderij, met aanhorigheden, vijvers en weilanden te zien en te horen vernietigen en eiser zich in de plaats te zien en te horen stellen van vijfde verweester;

eiser zich bovendien te horen machtigen tot inschrijving daarvan in de kant van de betwiste akte;

de kosten te horen leggen als naar recht, met verklaring van uitvoerbaarheid van het te vellen vonnis niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

In feite.

Op 6 juni 1969 worden te Halen openbaar te koop gesteld de hiervoor vermelde goederen; het pachtrecht van eiser op die goederen is niet betwist.

Alvorens de goederen toe te wijzen stelt de instrumenterende notaris de vraag aan eiser of deze de goederen wenst te kopen aan de laatste geboden prijs. Na de weigering van eiser worden de goederen tegen de gestelde prijs toegewezen aan een makelaar in onroerende goederen, die dan verklaart de goederen te kopen voor en in naam van:

1. Een gedeelte voor de echtgenoten
2. Het overige voor Meijuffrouw / verweester, voor de prijs van 407.615 fr.

Eiser beweert thans dat aldus zijn recht van voorkoop werd miskend en vraagt in de plaats te worden gesteld van laatstgenoemde koopster. Na oproeping in verzoening werd op 22 augustus 1969 een proces-verbaal van niet akkoord opgesteld.

De dagvaarding is van 22 september 1969, de inschrijving op de kant van de overschrijving van de betwiste akte gebeurde op 1 oktober 1969.

In rechte.

Verweerders houden vooreerst, doch ten onrechte, voor dat de eis niet ontvankelijk is omdat de inschrijving gebeurde meer dan 3 maanden na de datum van de toewijzing, dus na de vervalt termijn gesteld door art. 1778 quinquies, vierde lid B.W. De vervalt termijn van drie maanden is inderdaad gewild voor de verplichte oproeping in verzoening, gevolgd door de dagvaarding binnen de maand, doch is niet verplicht voor de inschrijving van de vordering. De inschrijving is immers alleen bedoeld om de vordering aan derden bekend te maken en het ogenblik te bepalen waarop de ingeleide vordering ontvankelijk zal worden.

De bedoeling van de wetgever is klaarblijkelijk dat diegene die de indeplaatsstelling vordert, daarvan officieel kennis moet geven aan de eerste koper binnen de drie maanden van de toewijzing en vervolgens, in het belang van derden, dat die kennisgeving slechts ontvankelijk wordt na de overschrijving m.a.w. dat de behandeling in rechte slechts kan aanvangen nadat de buitenstaande derden kennis hebben kunnen krijgen van de vordering.

De wetgever heeft dus geen vervalt termijn gesteld voor de inschrijving. Ware het anders dan zou wegens praktische formele moeilijkheden die termijn inderdaad ongewild ingekort zijn. Trouwens, dergelijke interpretatie is in overeenstemming met een sedert lang, bij gelijkaardige onroerende rechtsoverdrachten geldende rechtspraak, dat het verzuim van de randvermelding enkel tot gevolg heeft dat de eis tijdelijk wordt lamgelegd om volledig te herleven

na het doen van deze vermelding. Verweerders beweren ook, maar eveneens ten onrechte, dat bij de verkoop waarvan sprake de voorschriften van art. 1778 B.W. inzake voorkoop werden gerespecteerd en dat de eis dus ongegrond is.

Het is immers terzake niet bewezen dat eiser, wanneer hij het aanbod voor de massa weigerde, kennis had van het feit dat de genaamde B. kocht voor twee andere personen met als gevolg een onmiddellijke splitsing van deze massa.

De algemene strekking van de wet is trouwens dat het recht van voorkoop van de pachter niet afhankelijk is van de uitoefening ervan ten opzichte van de geheelheid van de door de pachter gepachte goederen en dat bij hersplitsing tussen verschillende kopers, altijd als onsplitbare eenheid zal moeten geëerbiedigd worden, het perceel of de massa waarvoor aan de pachter voorkoop werd aangeboden.

Dat terzake na de splitsing, een nieuw aanbod had moeten gedaan worden aan eiser om hem de gelegenheid te geven zijn recht van voorkoop te doen gelden voor een gedeelte van de door hem gepachte goederen; dat zulks niet gebeurde en zijn eis dus gegrond is.

Om deze redenen,

Beslissende in eerste aanleg en op tegenspraak,
Verklaren de eis van eiser ontvankelijk en gegrond.

Vernietigen de verkoop gedaan op zes juni 1900 negen en zestig door akte verleden door vierde verweerder tussen eerste, tweede, derde en vijfde gedaagden (verweerders) en zeggen voor recht dat eiser in de plaats zal gesteld worden van vijfde verweester.

Machtigen eiser bovendien tot inschrijving daarvan in de kant van de betwiste akte en verwijzen eiser naar de Heer notaris te voor het verlijden der nieuwe akte.

Veroordelen verweerders solidair tot de kosten.

NOOT. — Het is duidelijk dat bij een openbare verkoop of een verkoop uit de hand, waarbij de massa wordt aangeboden aan de pachter, en deze de massa weigert, elke verkoop van een deel van de aangeboden massa, zonder aanbod van recht op voorkoop, indruist tegen de bepalingen van de wet van 1 februari 1963, gewijzigd door de wet van 4 november 1969.

Het recht van voorkoop van de pachter is immers niet afhankelijk van de uitoefening ervan ten opzichte van de geheelheid van de door de pachter gepachte goederen. Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen heeft de pachter recht van voorkoop op elk deel van de door hem gepachte goederen dat te koop wordt aangeboden.

Overeenkomstig art. 1345 Ger. W. dient iedere vordering tot indeplaatsstelling te worden voorafgegaan door een oproeping in verzoening. Zowel koper als verkoper dienen te worden opgeroepen.

Wanneer echter de vordering werd ingeleid zonder voorafgaande verzoening, dan kan de verweerder dit middel van niet-ontvankelijkheid voor de eerste rechter in iedere stand van het geding opwerpen. Deze regel is niet van openbare orde, vermits hij slechts private belangen beschermt (Cass., 16 maart 1967, R.W., 1966-67, 2051).

Derhalve mag de rechter de niet-ontvankelijkheid van de vordering tengevolge van de niet-oproeping in verzoening ambtshalve aanvoeren. (P. Rouard, « L'article 59 du Code de Procédure civile », J.T., 1960, 625).

Zulke oproeping in verzoening moet niet worden ingeschreven op het hypotheekkantoor.

Komt er een verzoening tot stand, dan zal deze slechts uitwerking hebben indien het tot stand gekomen akkoord de aanwijzing van een notaris inhoudt, alsook alle punten die dienen te worden overgenomen in de tussen te komen

akte. (De Boungne, *La préemption et la pratique notariale*, nr. 75).

Tijdens de verzoening moet de pachter zijn keuze bekendmaken die hij heeft gedaan tussen beide sancties van art. 51, lid 1 van de wet van 4 november 1969, nl. ofwel schadevergoeding eisen van de verkoper ten bedrage van 20 % van de verkoopprijs, ofwel in de plaats gesteld worden van de koper. Eénmaal zijn keuze uitgeoefend kan de pachter hierop niet meer terugkomen. (A. De Boungne, *Voorkoop in de notariële praktijk*, nr. 72 — Donnay, *Recueil Gen.*, nr. 20.599, p. 257, nr. 7, laatste alinea; — Gourdet en Ranscelot, *Revue prat. not.*, 1963, p. 250, al. 5).

Wanneer echter de partijen niet tot een overeenkomst komen, dient de zaak aanhangig te worden gemaakt bij de vrederechter, hetzij door dagvaarding, hetzij door vrijwillige verschijning (art. 700 Ger. W.).

Ingevolge art. 51, tweede lid, van de wet van 4 november 1969 is de eis eerst ontvankelijk na inschrijving ervan op de kant van de overschrijving van de betwiste akte, en in voorkomend geval op de kant van de overschrijving van de laatst overgeschreven titel.

De inschrijving van een dergelijke eis is van openbare orde, zodat de vrederechter verplicht is na te gaan of zij gebeurd is, en bij onstentenis ervan de vordering onontvankelijk te verklaren. Deze maatregel is immers voorgeschreven in het belang van de derden, die door deze inschrijving kennis krijgen van het feit dat er omtrent het eigendomsrecht van dit bepaald onroerend goed een betwisting aanhangig is.

De exceptie van niet-ontvankelijkheid bij niet inschrijving kan in elke stand van het geding, dus ook voor de eerste maal in hoger beroep worden opgeworpen.

Nu rijst het volgende probleem: De dagvaardings-termijnen van enerzijds drie maanden (bij openbare verkoop) en van twee jaar (bij verkoop uit de hand) zijn vervaltermijnen, d.w.z. dat na verloop van die periode de vordering tot indeplaatsstelling niet meer nuttig kan worden ingesteld. Quid indien de eis is ingeleid binnen, maar ingeschreven na de vervaltermijn?

De nietontvankelijkheid kan worden gedekt lopende het geding en zelfs voor de eerste maal in hoger beroep.

Dit volgt uit de heldere motivering van het vonnis. Immers de vervaltermijn van drie maanden is gewild voor de verplichte oproeping in verzoening, gevolgd door de dagvaarding binnen een maand, doch is niet verplicht voor de inschrijving van de vordering. De inschrijving beoogt immers alleen de vordering aan derden bekend te maken en het ogenblik te bepalen waarop de ingeleide vordering ontvankelijk zal worden.

De bedoeling van de wetgever is klaarblijkelijk dat diegene die de indeplaatsstelling vordert, daarvan officieel kennis moet geven aan de eerste koper binnen drie maanden van de toewijzing en vervolgens, in het belang van derden, dat die kennisgeving slechts ontvankelijk wordt na de overschrijving, m.a.w. dat de behandeling in rechte slechts kan aanvangen nadat derden kennis hebben kunnen krijgen van de vordering.

De wetgever heeft dus geen vervaltermijn gesteld voor de inschrijving. (a contrario: Vilvoorde, 17 maart 1966, R.W., 1966-67, 715). Was het anders, dan zou wegens praktische formele moeilijkheden nl. dat de dagvaarding overeenkomstig art. 51, tweede lid, van de wet van 5 november 1969 dient te worden ingeschreven op de kant van de overschrijving van de betwiste akte, die termijn inderdaad ongewild ingekort zijn. Dit blijkt duidelijk uit de tekst van art. 51, tweede lid, van de wet van 4 november 1969, waarbij de woorden «slechts ontvankelijk» werden vervangen door «eerst ontvankelijk». Het woord «eerst»

duidt erop dat de eis ontvankelijk wordt, zodra de inschrijving is gebeurd. (Henri d'Udecem d'Acoz en Ivan Snick, *Het Pachtrecht*, nr. 526).

Deze wettelijke interpretatie van de tekst van de wet van 1 februari 1963 is in overstemming met een sedert lang, bij gelijkaardige onroerende rechtsvorderingen, geldende rechtspraak dat het verzuim van de randmelding enkel tot gevolg heeft dat de eis tijdelijk wordt lamgelegd om volledig te herleven na het verrichten van deze vermelding. (Dekkers, *Handboek voor burgerlijk recht*, I, nr. 1507 b., steunend op Cass., 21 maart 1929, Pas., 1929, I, 140, Cass., 24 januari 1969, R.W. 1968-69, 1421 en Tijds. Not., 1969, 135; Kluyskens, *Voorrechten en Hypotheken*, blz. 51, nr. 36; a contrario: Hof Brussel, 22 december 1965, Pas. 1967, II, I. Tijds. Not. 1967, blz. 229, vernietigd door Cass. 24 januari 1969; a contrario: Vrede gerecht Vilvoorde, 17 maart 1966, R.W. 1966-67, 715).

Overeenkomstig art. 3, lid 2, Hypotheekwet, moet elke uitspraak op een eis strekkende tot vernietiging of tot herroeping van rechten voortvloeiende uit akten aan overschrijving onderworpen, eveneens ingeschreven worden achter de inschrijving die bij art. 3, lid 1, is voorgeschreven. Zowel bij inwilliging als bij afwijzing van de eis dient deze inschrijving te gebeuren. (Parlem. Besch. 1966-67, 95, 6, blz. 33).

«Elke gerechtelijke beslissing over de grond van een te vermelden eis moet insgelijks vermeld worden, (art. 3, lid 2, H.W., Het vonnis dient vermeld, óók al was de eis het niet geweest, Dekkers, *Handboek voor burgerlijk recht*, I, nr. 1502).

Ik meen dat dit citaat als volgt te interpreteren is;

Elk vonnis dat in kracht van gewijsde is gegaan moet vermeld worden, m.a.w. wanneer de termijn voor verzet of hoger beroep nog niet verstreken is, mag men niet tot inschrijving overgaan. Het doel van de verplichte inschrijving van de eis is immers derden te verwittigen dat de overgeschreven akte aan het wankelen is; bijgevolg is het logisch dat slechts de uiteindelijke beslissing ter kennis wordt gebracht van derden.

De inschrijving van een vonnis (of arrest) dat nog niet in kracht van gewijsde is gegaan druist in tegen de geest van art. 3, lid 2, Hypotheekwet, en van art. 51, lid 2, van de wet van 4 november 1969, daar door de inschrijving van zulk een vonnis de rechten van derden niet worden beschermd. Het is immers niet denkbeeldig dat b.v. een vordering tot indeplaatsstelling in eerste aanleg wordt afgewezen, en in hoger beroep ontvankelijk en gegrond wordt verklaard.

Het vonnis spreekt alleen een indeplaatsstelling van de pachter uit; bijgevolg is er geen registratierecht op verschuldigd.

Elke einduitspraak over een eis tot indeplaatsstelling wordt ingeschreven achter de eis tot indeplaatsstelling, en dit overeenkomstig art. 84 Hypotheekwet.

De aangestelde notaris maakt geen nieuwe akte van verkoop op, maar acteert alleen dat de voorkoopgenietende pachter in de plaats komt van de eerste koper. Overeenkomstig art. 11 W. Reg. is slechts een algemeen vast recht van 150 fr. verschuldigd.

Alle partijen, d.w.z. zowel verkoper als koper als indeplaatsgestelde pachter dienen voor de notaris te verschijnen. Voor het geval een der partijen zou weigeren te verschijnen is het aan te raden in de inleidende dagvaarding de aanstelling van een tweede notaris te vragen. Zo dit niet is gebeurd kan de pachter de notaris verzoeken het vonnis neer te leggen tussen zijn minuten (De Boungne, o.c., blz. 38, nr. 79). Het zou zelfs voldoende zijn het vonnis te laten overschrijven (Paul Gourdet en Yves Ranscelot, *Rev. prat. not.*, 1963, p. 260).

BEKNOPT RECHTSPRAAK

RB. DENDERMONDE
(tijd. Kamer), 7 januari 1970.

Kleine nalatenschappen. — Vervreemding van het overgenomen goed binnen vijf jaar zonder machtiging van de vrederechter. — Vordering tot betaling van de vaste vergoeding van 20 %. — Termijn. — Een jaar. — Op straffe van verval. — Ook als het goed niet openbaar verkocht werd.

Een bij toepassing van de wet op de kleine nalatenschappen overgenomen goed werd, binnen het tijdvak van vijf jaren na het verlijden van de akte, door de overnemer bij op 31 maart 1967 verleden akte uiterhand verkocht, zonder dat hij daartoe de machtiging van de vrederechter verkregen had. Zijn gewezen medeëigenaar dagvaardde hem en de notaris op 17 januari 1969 tot betaling van de bij art. 5, lid 4, van de wet bepaalde vaste vergoeding van 20 %. Krachtens art. 9 moet zulke vordering op straffe van verval binnen een jaar na de verkoop ingediend worden.

De gewezen medeëigenaar zette echter de volgende stelling uiteen: daar het voor de gewezen medegerechtigden niet steeds mogelijk is gedurende vijf jaar na te gaan, of het erf niet bij onderhandse akte, dus buiten hun medeweten, vervreemd wordt, moet de overnemer vooraf de vrederechter om machtiging verzoeken; de vrederechter moet dan de gewezen medeëigenaars oproepen, die aldus gewaarschuwd zijn en gewapend zijn om hun rechten te doen vrijwaren; de overnemer die zonder de machtiging te vragen uiterhand verkoopt, pleegt een fraude; het is zeker de bedoeling van de wetgever niet geweest die fraude te beschermen, zodat de termijn van één jaar pas vanaf het ontdekken van het bedrog kan ingaan; de notaris is mede aansprakelijk, daar hij aan het bedrieglijk maneuver heeft meegewerkt.

Erop wijzend dat die interpretatie noch in de tekst noch in de geschiedenis van de wet enige steun vindt, beslist de rechtbank:

« dat de wetgever, door de termijn vast te stellen op één jaar, de gewezen medeëigenaar de mogelijkheid heeft willen geven om via de publiciteit, die aan elke vervreemding van onroerend goed dient gegeven te worden wil ze aan derden tegenstelbaar zijn, erover te waken dat de overnemer het overgenomen goed niet onderhands verkoopt (R.W., 1961-62, 1474 e.v.);

« dat overigens de tekst van art. 7, naar luid waarvan de vergoedingen bepaald in de artikelen 5 en 6 niet gecumuleerd worden en de betaling van één ervan de overnemer van de andere verplichtingen vrijstelt, erop wijst dat het zou volstaan dat de overnemer zijn goed eerst gedurende een bepaalde tijd door een derde laat betrekken en de vergoeding van 20 % hiervoor door de wet voorzien betaalt, om nadien zonder verdere moeilijkheden het erf aan de bewoner of zelfs aan een andere persoon te kunnen vervreemden; dat dientengevolge het onderhands verkopen zonder vooraf de toelating te hebben gevraagd, mogelijk en ook geldig is en de termijn van één jaar begint te lopen vanaf het ogenblik dat de vervreemding aan derden tegenstelbaar is. »

Daar geen bedrog in hoofde van de overnemer bewezen is, heeft ook de notaris geen fout begaan. Hij had enkel de verplichting zijn cliënt ervoor te waarschuwen, dat 'deze wijze van vervreemding kon gesanctioneerd worden door veroordeling tot betaling van de vaste vergoeding.'

De rechtbank verklaart de vordering tegen de overnemer vervallen en die tegen de notaris ongegrond.

(Voorzitter: H. F. Vanheule. — Openbaar ministerie:

H. J. Demeyer. — Advocaten: Mrs. M. Mortier, E. De Schryver en A. Rosschaert. — In de zaak van V. M. t./ V. M. en V.D.).

VRED. DEURNE
6 september 1971.

Verjaring. — Art. 2272, lid 3 B.W. en art. 5 van de wet van 1 mei 1913. — Aannemer. — Uitvoering van bevoering en muurbekleding.

Eiseres voerde in de woning van gedaagde vloer- en muurbekleding uit, waarvoor zij op 19 februari 1969 een factuur van 19.589 fr. stuurde. Wegens een betwisting over de degelijkheid van het werk dagvaardde gedaagde in kort geding en bekwam bij beschikking van 8 juni 1970 de benoeming van een expert. Na aftrek van een eerste betaling, van een uit het verslag blijken minderwaarde en van een na de expertise verrichte betaling bleef er een saldo, waarvoor eiseres op 13 april 1971 dagvaardde. Gedaagde beriep zich op de verjaring van art. 2272, lid 3, B.W., en art. 5 van de wet van 1 mei 1913. Dit middel wordt verworpen:

« Overwegende immers, dat voor de toepassing van deze korte verjaring in de geest van de wetgever enkel de weinig belangrijke leveringen en prestaties in aanmerking komen, die normaliter zonder geschrift worden behandeld en gebruikelijk op korte termijn worden betaald; dat voor dit soort van zaken de verjaring gebaseerd is op een vermoeden van betaling en derhalve als kwijting geldt (zie: De Page, VII, nr. 1344; Carbonnier, *Droit Civil*, II, nrs. 222 en 223; Vred. Bergen, 27 november 1969, *T. Vred.*, 1971, 217); dat in casu deze voorwaarden niet voldaan zijn: de eis steunt immers op een wettelijke factuur, waarvan het bewijs geleverd is, dat zij niet volledig werd vereffend; bovendien werd er reeds voordien ter zake een procedure in kort geding gevoerd, die werd gevolgd door een bevelschrift van 8 juni 1970 van de Heer Voorzitter der Rechtbank van koophandel te Antwerpen. »

(Rechter: H. W. De Messemaeker. — Advocaten: Mrs. Van Rompuy loco W. Hendrickx en L. Brouns. — In de zaak van P.v.b.a. Frans de Ryck t./ Schreurs).

RB. LEUVEN
(2e kamer), 14 maart 1972

Verzekeringen. — Aansprakelijkheid. — Motorrijtuigen. — Vordering tegen het Gemeenschappelijk Waarborgfonds. — Art. 5, tweede lid, van het K.B. van 5 januari 1957. — Kennisgeving van het ongeval binnen de termijn van een jaar en ingebrekestelling binnen drie jaar. — Verjaring. — Onderhandelingen. — Stuiting.

Eiser werd op 10 augustus 1962, toen hij met zijn motorfiets over de Leopoldvest te Diest reed, door een onbekend gebleven autobestuurder aangereden. Op 21 mei 1963 stuurde zijn verzekeraar het dossier betreffende zijn ongeval op aan het Gemeenschappelijk Waarborgfonds met een aangetekende brief, waarin het Fonds verzocht werd « het nodige te doen om aan onze verzekerde uw tussenkomst toe te staan aangaande de door hem opgelopen kwetsuren en werkonbekwaamheid ». Op 28 september 1965 gedagvaard tot betaling van de schade voortvloeiende uit de door eiser opgelopen lichamelijke letsels, werpt het Fonds op, dat de eis niet ontvankelijk is, omdat eiser het ongeval niet binnen de termijn van één jaar had aangegeven en niet binnen drie jaar het Fonds in gebreke had gesteld om zijn verplichtingen na te leven (art. 5, tweede lid, K.B. van 5 januari 1957). Dit middel wordt als volgt beantwoord:

« Overwegende dat voormelde brief niet alleen als aan-

gifte van het ongeval, maar ook als een ingebrekestelling van verweerder dient te worden bestempeld ;

« dat immers niet vereist wordt, om aldus te worden verklaard, dat een schrijven op meer imperatieve wijze wordt gelibelleerd, nu duidelijk vaststaat dat eiser op beleefde, doch uitdrukkelijke wijze verweester verzocht heeft te willen tussenkomen, en deze laatste zich 'aangemaand' heeft gevoeld, vermits zij enkele dagen nadien (27 mei 1963) aan eiser liet weten dat zij hem haar inzichten zou kenbaar maken ».

De rechtbank behandelt vervolgens het probleem van de verjaring :

« Overwegende dat, gelet op de schriftelijke onderhandelingen tussen partijen gevoerd, waaraan nooit bij aangekend schrijven een einde werd gemaakt, zoals bij art. 10 van de wet van 1 juli 1956 wordt bepaald, de eis op 28 september ingesteld, evenmin verjaard is ;

« dat het K.B. van 5 januari 1957 inderdaad slechts een uitvoeringsmaatregel van de wet van 1 juli 1956 uitmaakt (zie art. 16 van deze wet) en van de bepalingen ervan, nl. van art. 10, niet afwijkt (advies Raad van State betreffende voormeld Koninklijk Besluit) ».

(Voorzitter : H. J. Meulemans. — Rechters : H.H. D. Baeté-Swinnen en G. Coelst. — Advocaten : Mrs. Vlassak en De Raeymaeker loco Anciaux. — In de zaak van Peeters t./ Het Gemeenschappelijk Waarborgfonds).

JEUGDR. BRUSSEL (6e kamer), 13 december 1971.

Rechtsvordering. — Art. 807 Ger. W. — Jeugdrechtbank. — Dagvaarding tot regeling van bezoekrecht. — Conclusie met eis tot toekenning van bewakingsrecht over het kind, subsidair tot regeling van het bezoekrecht.

Tijdens de echtscheidingsprocedure was bij beschikking in kort geding het kind van partijen aan de vrouw toevertrouwd en werd aan de man een bezoekrecht tijdens het weekeind toegekend. Na de echtscheiding leidde de man een procedure voor de jeugdrechtbank in ten einde een bezoekrecht tijdens de vakantie te bekomen, maar bij toepassing van art. 807 Ger. W. vroeg hij in conclusie, in hoofdorde het bewakingsrecht over het kind en veroordeling van de vrouw tot het betalen van een onderhoudsbijdrage, zeer subsidair bepaling van het bezoekrecht en van de bijdrageverplichting van de man. Ten aanzien van de ontvankelijkheid van de aldus geformuleerde eis besliste de rechtbank :

« dat op het eerste gezicht het in het oorspronkelijk verzoekschrift gevraagde bezoekrecht totaal onafhankelijk staat én van het recht van bewaring én van de onderhoudsbijdrage van de ouders in de kosten van onderhoud en opvoeding van hun kinderen ; dat echter ten aanzien van de jeugdrechtbank zowel de ene als de andere vordering dient ingesteld te worden op grond van een zelfde feit, nl. de echtscheiding van partijen en het nog minderjarig kind uit hun huwelijk gesproten, en bij toepassing van een zelfde artikel van de wet, nl. art. 16 van de wet van 8 april 1969 (art. 302 B.W.), dat handelt over het geheel van het beheer over de persoon en de goederen van de kinderen van echtscheiden ouders, d.i. over de status van het kind met inbegrip van de feitelijke bewaring, de verdeling van de kosten voor zijn onderhoud en opvoeding ; dat waar de uitbreiding van de eis, degelijk vooropgesteld in een nieuwe op tegenspraak genomen conclusie, uitsluitend betrekking heeft op een originele vordering, en waar de nieuwe eis juridisch het kader van dit zelfde artikel niet te buiten gaat, men terecht kan aannemen dat ze bij toepassing van art. 807 Ger. W. ontvankelijk voorkomt. »

(Voorzitter : H. Dewulf. — Openbaar ministerie : H. Piret.

— Advocaten : Mrs. R. Depuydt loco K. van Cauwelaert en E. Salières. — In de zaak vn A. t. / C.).

RB. BRUSSEL (14e Kamer), 25 juni 1971.

Taalgebruik in gerechtszaken. — Deskundig verslag. — In een andere taal dan die van de rechtspleging.

Bij tussenvonnissen had de rechtbank in een geding op grond van art. 340 b B.W. een deskundige benoemd om de analyse van het bloed van de eiseres, van de gedaagde en van het kind te doen en in een gemotiveerd verslag te zeggen of het vaderschap van gedaagde uitgesloten of mogelijk was. Betreffende de taal waarin het verslag opgesteld werd overwoog de rechtbank :

« dat het verslag door de aangestelde deskundige werd opgesteld in de Franse taal, terwijl de rechtspleging van de zaak in de Nederlandse taal gevoerd wordt, en de rechtbank de deskundige niet gemachtigd had om de taal zijner keuze te gebruiken ;

« dat dit stuk nietig is en uit het debat dient weggelaten te worden op grond van de artikelen 33 en 40 van de wet van 15 juni 1935. »

(Voorzitter : H. Zijderhoff. — Rechters : Mevr. Halsberghe en Mevr. Viérin. — Openbaar ministerie : H. Derynck. — Advocaten : Mrs. A. Vasteravendts loco A. De Winter en J. Van Doorselaere. — In de zaak van : P. t. / V. A.).

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen.

Week 19-24 februari 1973 - Nr. 5/73

I. Arresten.

Zaak 6/72

Continental Can

Een zeer belangrijk arrest op het gebied van de mededinging.

Het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen heeft arrest gewezen over de vraag of de firma Continental Can zich schuldig heeft gemaakt aan misbruik van een machtspositie. Deze Amerikaanse fabrikant van blikverpakkingen had eerst de meerderheid van het aandelenkapitaal van een groot Duits lichtmetaalverpakkingsbedrijf verworven en vervolgens — door tussenkomst van haar dochteronderneming Europemballage — de meerderheid der aandelen van de grootste Nederlandse onderneming in dezelfde branche.

De Commissie, van mening dat deze laatste aankoop de mededinging in deze sector vrijwel volledig uitschakelde en misbruik van een machtspositie opleverde, beschikte dat Continental Can een eind moest maken aan deze inbreuk op artikel 86 E.E.G.-Verdrag. Tegen deze beschikking kwam Continental Can in beroep. Zij betoogde voor het Hof dat met artikel 86 niet, als misbruik van een machtspositie, kan worden opgetreden tegen de verwerving door een — zelfs overheersende — onderneming van de meerderheid der aandelen van een andere onderneming in dezelfde branche, zelfs wanneer daardoor de concurrentie wordt beperkt.

In het eerste deel van zijn arrest beantwoordt het Hof van Justitie deze vraag, na een aantal door Continental

Can tegen de beschikking van de Commissie aangevoerde middelen van formele aard te hebben verworpen.

Gezien de geest, inhoud en bewoordingen van artikel 86 in de context van het systeem en de doelstellingen van het Verdrag, is dit artikel volgens het Hof geënt op een regeling ter voorkoming van vervalsing en uitschakeling van de mededinging in de gemeenschappelijke markt. Het Hof merkt op dat het kartelverbod van artikel 85 zinloos zou zijn, indien deze gedragingen volgens artikel 86 rechtmatig zouden zijn, indien zij zich zouden realiseren door een onderlinge vervlechting van ondernemingen. Een dergelijke tegenstrijdigheid zou in de mededingingsvoorschriften van het Verdrag een bres slaan, die de goede werking van de gemeenschappelijke markt in gevaar zou kunnen brengen. Het Hof kwam aldus tot de uitspraak dat sprake kan zijn van misbruik wanneer een onderneming met een machtspositie deze positie zozeer vestert dat de mededinging bij de aldus bereikte mate van overheersing wezenlijk wordt belemmerd, dat wil zeggen slechts ondernemingen overblijven die in hun optreden afhankelijk zijn van de overheersende onderneming.

In het tweede deel van het arrest wordt verklaard dat voor de toepassing van deze beginselen in het onderhavig geval de afbakening van de betrokken markt van wezenlijk belang is. Het Hof overweegt dat in casu in de beschikking van de Commissie niet nauwkeurig de markt is afgebakend waarop Continental Can een overheersende positie inneemt. Gaat het om de afzonderlijke markten voor vleesconserven, voor visconserven en voor metalen deksels? Ofwel om alle metalen verpakkingen? Is er op deze markten een concurrentie van glas- en plasticverpakkingen? Volgens het Hof zijn er op deze verschillende punten onzekerheden en zelfs tegenstrijdigheden in de beschikking die het uit dien hoofde vernietigt.

Zaak 54/72

F.O.R. en V.K.S. (prejudiciële zaak)

Toepassing van het gemeenschappelijk B.T.W.-stelsel.

Advocaat-generaal Roemer heeft conclusie genomen in een door een Italiaanse rechterlijke instantie aan het Hof van Justitie voorgelegde prejudiciële zaak betreffende de harmonisatie van het B.T.W.-stelsel in de Lid-Staten.

De firma «F.O.R.» had naar de Bondsrepubliek Duitsland machines voor de textielindustrie geëxporteerd. Bij deze exporten was overeengekomen dat de vestigingsplaats van de Italiaanse firma (Biella) tevens zou gelden als plaats van levering en betaling en dat de afnemers (V.K.S.) de verschuldigde belastingen en douanerechten bij de invoer zouden betalen. Uit dien hoofde heeft de V.K.S. de krachtens de Duitse Umsatzsteuergesetz van 1 september 1951 verschuldigde compenserende belasting ad 6 % over de waarde der machines betaald.

De machines werden echter door monteurs van de Italiaanse firma F.O.R. ter plaatse gemonteerd. De Duitse belastingdienst was van mening dat het hier ging om een «Werklieferung» en vorderde van F.O.R. betaling van een omzetbelasting ad 4 % over de totale waarde van de door haar gemonteerde installaties. De douane weigerde rekening te houden met de door de Duitse importeur V.K.S. betaalde compenserende belasting en dreigde met beslaglegging op door de Italiaanse firma in Duitsland verleende kredieten. V.K.S. heeft reeds een door haar aan F.O.R. verschuldigd bedrag aan de Duitse belastingdienst moeten betalen en deswege aan F.O.R. verzocht genoemd bedrag op haar schuld aan F.O.R. in mindering te brengen.

F.O.R. wendde zich daarop tot de rechtbank te Biella met een verzoek om uitvaardiging van een dwangbevel tot betaling tegen V.K.S., stellende dat het optreden van de Duitse belastingdienst neerkomt op een dubbele belastingheffing die volgens haar in strijd is met het Verdrag.

De rechtbank te Biella verwees de zaak naar het Hof van Justitie.

Het Hof besliste dat artikel 95 E.E.G.-Verdrag moet worden uitgelegd als verbod van een belastingstelsel waarin over geïmporteerde handelswaren tweemaal omzetbelasting wordt geheven alsof terzake twee verschillende transacties waren aangegaan, in plaats van een handeling die bij een soortgelijk nationaal produkt in dezelfde handelsfase slechts één belastbaar feit vormt.

II. Conclusies van de Advocaat-generaal

Zaak 57/72

Westzucker (prejudiciële zaak)

Denatureringspremies voor suiker.

In het kader van een geding voor het Hessische Verwaltungsgericht heeft een Duitse vennootschap de geldigheid van twee communautaire landbouwvoorwaarden inzake denatureringspremies voor suiker betwist.

De Duitse rechterlijke instantie verwees de zaak krachtens artikel 177 E.E.G.-Verdrag naar het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen. Advocaat-generaal Mayras concludeerde dat bij onderzoek van de gestelde vragen niet blijkt van enigerlei omstandigheid welke afbreuk zou kunnen doen aan de geldigheid van deze verordeningen.

De zaak is in beraad genomen.

Zaak 73/72

Bentzinger (prejudiciële zaak)

Vrij verkeer voor werknemers.

Een Duits ingenieur, woonachtig in Duitsland en van 1958 tot 1963 in dienst van een Duitse werkgever, is sedertdien met instemming van zijn Duitse werkgever werkzaam bij een Franse firma in de Elzas.

In 1970 kreeg hij in Frankrijk een arbeidsongeval. Toen hij een verzoek om uitkering indiende bij het Duitse bureau voor sociale zekerheid werd dit afgewezen. De rechter in eerste aanleg vernietigde dit afwijzend besluit, op grond dat in de gemeenschapsregeling inzake de sociale zekerheid voor migrerende werknemers is bepaald dat werknemers in loondienst en daarmee gelijkgestelden die hun werkzaamheden gewoonlijk verrichten op het gebied van verschillende Lid-Staten, — behoudens uitzonderingen — vallen onder de wetgeving van de Lid-Staat op wiens grondgebied zij woonachtig zijn.

De bevoegde beroepsinstantie, waar de zaak was voorgelegd, wendde zich op haar beurt tot het Hof van Justitie met de prejudiciële vraag of de betrokken regeling impliceert dat de werknemer zijn werkzaamheden voor één enkele werkgever in verschillende Lid-Staten verricht, ofwel dat dit voorschrift tevens van toepassing is wanneer de werknemer werkt voor verschillende werkgevers in meer dan één Lid-Staat.

Advocaat-generaal Mayras concludeerde dat werknemers in loondienst of daarmee gelijkgestelden die hun werkzaamheden gewoonlijk verrichten op het gebied van verschillende Lid-Staten, naar communautair recht zijn onderworpen aan de wetgeving van de Lid-Staat op wiens grondgebied zij woonachtig zijn, ongeacht of zij in dienst zijn van één of van meerdere werkgevers.

De zaak is in beraad genomen.

III. Mondelinge behandeling

Zaak 81/72

Commissie / Raad

Het Hof hoorde in openbare zitting de mondelinge op-

merkingen van partijen in een door de Commissie tegen de Raad aanhangig gemaakte zaak betreffende de berekening der salarissen van de gemeenschapsambtenaren.

BOEKBESPREKING

W.G.Ph.E. Wedekind, Bijdragen tot de kennis van de ontwikkeling van de procesgang in civiele zaken voor het Hof van Holland in de eerste helft van de zestiende eeuw. — Van Gorcum, Assen, 1971, VIII + 183 p.

De groeiende belangstelling voor het oude burgerlijk procesrecht enerzijds en het diepgaande onderzoek door de heer J. Th. De Smidt, hoogleraar aan de Universiteiten van Leiden en Amsterdam, met zijn team, aangaande de jurisprudentie van de Grote Raad van Mechelen anderzijds hebben de auteur ertoe aangezet de grote lijnen van het oude Hollandse burgerlijk procesrecht in het begin der 16de eeuw te bestuderen. De basisbronnen voor zijn boek zijn de twee auteurs uit de 16de eeuw, Philips Wielant en Joos Damhoudere, en de Instructie van 1468 en de beroemde Instructie van 1531 voor het Hof van Holland, welke instructie de basis werd voor het procesrecht in de tijd van de Republiek.

Deze procedure, van Frans-Bourgondische herkomst, is via Vlaanderen naar Holland gekomen. Het grootste deel van het boek behandelt de procedure in het algemeen: het dagvaarden, de presentatie en het oproepen van de zaak, het verstek, de eis, het verweer (eventueel re- en dupliek), het «*appointement dispositif*» (de beslissing van de rechter of de partijen al dan niet «*schrijven*» moeten en zo ja, «*hoe*» zij dan schrijven zullen), het bewijs (in het bijzonder de enquête-procedure) en het definitief vonnis.

In het tweede hoofdstuk behandelt de auteur de *appel*-procedure: de *appellen* van lagere gerechten op het Hof van Holland en de *appellen* van het Hof van Holland op de Grote Raad van Mechelen. In het laatste geval kon men in *appel* gaan terstond als men bij de uitspraak van het vonnis aanwezig was, of binnen tien dagen daarna, als men bij het vonnis niet aanwezig was. Als men zijn *appel* «*vervolgde*», moest men het «*reveleren*» («*relief d'appel*»), d.w.z. binnen een termijn van veertig dagen, nadat men in *appel* was gegaan ervoor zorgen dat men een «*mandement in cas van appel*» verkreeg, dat zijn wederpartij geïntimeerde werd en dat de rechters van wier vonnis geappelleerd werd, gedaagd werden.

Naast het *appel* beschikte men ook nog over de «*reformatie*»: deze kon men binnen een termijn van «*jaar en dag*» instellen, zij schorste de executie van het vonnis niet op en men liep het gevaar niet een boete te verbeuren, zoals bij het *appel* gebeurde, als de hogere rechter uitmaakte, dat men «*qualick*» geappelleerd had.

Dit zeer belangrijk werk geeft een uitleg van vele in de procedure gebruikelijke termen. Ook voor de huidige jurist, die dieper op de huidige procesgang wil ingaan, bevat het belangrijke achtergrondinformatie.

L. Th. Maes.

J. Imbert - G. Levasseur, Le pouvoir, les juges et les bourreaux - 25 siècles de répression. — Hachette, Parijs, 1972.

Twee specialisten, een rechtshistoricus, Prof. J. Imbert, en een criminalist, Prof. G. Levasseur, hebben hier samengewerkt om vijf en twintig eeuwen repressie te schetsen. Het gezag heeft gedurende lange tijd vooral de gods-

dienstige delikten achtervolgd (ketterij, heiligschennis, godslastering, toverij) met een onverdraagzaamheid, die thans verwondering wekt. Men verwondert er zich minder over dat het met een uiterste gevoeligheid, die ook aktueel is, de aanslagen op zijn rechten bestraft (verraad, majesteitsschennis, valsmunterij, politieke delikten tegen personen en goederen, delikten tegen de administratie en het economisch leven).

Hoe dienen nu de rechters gekozen, die tegenover het gezag, een objectieve bescherming moeten verzekeren van alle burgers: slachtoffers, daders (en vooral veronderstelde daders) van feiten, die de openbare orde verstoren en de publieke opinie in gevaar brengen? Is het gezag verantwoordelijk voor een bepaalde ideologische keuze, of wordt deze laatste opgedrongen door de geografische, economische, demografische of militaire situatie van het land?

Het gezag weet dat de mens kwetsbaar is door de pijn: vandaar dat de overheid dit middel zeer veel aanwendt om de orde, zoals zij zich deze voorstelt, te herstellen, of het nu om fysieke pijn gaat (ook nu nog in zwang tegen alle plechtige verklaringen in), of om morele pijn, die de veroordeelde in al wat hem dierbaar is, treft; om te beginnen in zijn vrijheid. De specialisten van de fysieke pijn waren de beulen: deze zijn gedurende lange tijd de zekerste pijlers van het gezag geweest. Thans moet men dit begrip moderniseren: de beul is vervangen door de gevangenisbewaarder, maar, hoewel hieromtrent bepaalde humanitaire ideeën heersen, zal deze nog niet zo vlug vervangen worden door de voogd of de ziekenverpleger.

Het presieze middel om de tyrannie van het gezag te beletten is de rechter. Maar opdat de rechter zijn taak objectief zou kunnen vervullen, dient hij onafhankelijk te zijn, onomkoopbaar, vol aandacht voor de noden van de gemeenschap, voor de individuele vrijheden en voor de persoonlijke problemen van de rechtsonderhorigen: dat is de prijs voor de sociale vrede.

Ten einde op al deze vragen een antwoord te kunnen geven, ontleedden de auteurs, op klare en objectieve wijze, de inrichting, de werking en de toepassing van de repressie door de eeuwen heen.

Dit zeer rijk gedocumenteerd boek bewijst dat Churchill gelijk had toen hij poneerde dat «*de graad van beschaving van een maatschappij kan gemeten worden aan de wijze, waarop zij haar misdadigers behandelt.*»

I. Th. Maes.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Worstensouper.

Het worstensouper, dat elk jaar opnieuw door de Vlaamse Conferentie te Antwerpen wordt ingericht, is niet alleen traditiegetrouw een uitbundige Bruegheliaanse aangelegenheid met soep en boerenbrood vooraf, rijsttaart na en één of meer worsten tussenin, het is, zoals Stafhouder G. Franck het in zijn tafelspeech terecht onderstreepte, vooral het feest van de stagiaires.

Zij mogen die avond in hun revue ongestraft de draak steken met de hebbelikheden en kleine kanten van hun oudere confraters. En zij hebben het vrijdagavond 22 maart jl. op een grandioze wijze gedaan!

Nadat voorzitter Collin, uitgedost in smoking (!), het gezelschap ter overweging had gegeven de medeconfrat-

ters voortaan in 4 categorieën onder te brengen, al naar gelang hun verbale of fysieke verhouding tot de wordt en erevoorzitter René Victor hem gevat, zoals steeds, van repliek had gediend, trad de nieuwe ploeg stagiairs-revuijsten onder de leiding van Hugo Callens aan.

Gedurende het eerstvolgende driekwart uur hebben deze knapen alle aanwezigen tot ononderbroken en uitbundig schatergelach en/of billengeklets genoopt!

Teksten, liedjes, visuele nummers en een muzikale begeleiding om van te snoepen!

Cis Van den Broeck als « kleine middenstander protestend tegen de voorgenomen oprichting door de Raad der Orde van een wets-supermarkt ». Harry Hendrickx, prachtig muzikaal begeleid door pianist Marc De Hondt bij het lied « Adieu Emiel ».

De grafschriften, de turnoefeningen voor advocaten...

Twee bisnummers « Erik Vervaeke de als gastvedette aangekondigde Westvlaamse bard in « Piet de Beeste » en tot slot, allen samen in « Tango in de Gounod, tango van den Barreau ».

Het was prachtig, het was subliem! Spijtig dat er elk jaar maar één worstensouper is!

L. D. P.

TIJDSCHRIFTEN

Euromarkt Nieuws, jaargang 1973 - nr. 2.

Wat staat ons in de toekomst te wachten? Nieuwe instellingen beginnen hun werkzaamheden. Politieke samenwerking ter zake van de verhoudingen tussen Oost en West. — Economische aspecten. — Mededinging. — Belastingen. — Tarieven en douanewetgeving. — Handelspolitiek en -associaties. — Sectoren van het bedrijfsleven. — Technologie. — Juridische aspecten. — Landen. — Instellingen.

Journal des Tribunaux, jaargang 1973 - nr. 4821.

Pierre van Drooghenbroeck, Stupéfiants et toxicomanie.

Le délit d'entretien de toxicomanie. — J. Lenoble, La non-ratification du traité du 22 janvier 1972 par le Royaume de Norvège. — Jurisprudence. — Notes de jurisprudence. — Chronique judiciaire.

Recueil Dalloz Sirey, jaargang 1973 - nr. 10.

Yves Serra, Nullité et inopposabilité au regard de la réception, de la directive 68-151, du Conseil des communautés européennes par la législation française des sociétés. — Jurisprudence. — Sommaires de jurisprudence. — Informations rapides. — Législation. — Vie juridique.

Ethno-Psychologie, jaargang 1972 - nr. 4.

Michel Chevalier, Le problème de la personnalité occitane. — Claude Rivière, Réflexions sur le concept d'intégration sociale et sur son utilité en psychologie des peuples. — Eugène Fauchner, Le pouvoir régénératoire du chaos. — Georges Olivier, Anthro-p-biologie sociale. — Christian Sutter, Antiquia, Cundiboyaca, Santander, Costa : introduction à l'étude de quatre ethnies colombiennes. — Louis Chevrette, Aspects de la psychologie du groupe de pression ultramontain canadien-français (1870-1890). — Un essai d'analyse thématique de 60 messages écrits. — Paroles d'adieu. — Bibliographie critique. — Chronique.

Der Staat, jaargang 1973 - nr. 1.

Niklas Luhmann, Politische Verfassungen in Kontext des Gesellschaftssystems (1. Teil). — Jochen Trebesch, Stellung und Funktion des Kongresses der Vereinigten Staaten von Amerika im Bereich der Auswärtigen Angelegenheiten. — Hermann Conradt, Staat und Kirche im aufgeklärten Absolutismus. — Berichte und Kritik. — Buchbesprechungen.

**VLAAMSE JURISTEN,
ABONNEERT U OP**

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD